

Pribojszky Mátyás

A félkarú hegedűs

- tárcanovellák -

1998.

TARTALOM

A FÉLKARÚ HEGEDŰS
A KÜLÖNDÍJ
A NYILATKOZAT
A PÉLDAKÉP
A SZÖVETSÉG
A VENDÉG
AMI MEGMARAD
AZ ÚJ ZSENI
BENCE BESZÉLNI TANUL
HÁZI MÚZEUM - FALUN
HÉT NAP BOLDOGSÁG
HÚSVÉTI LOCSOLKODÁS
KÖDÖS HAJNALOK - *Törölve!*
KÜLVÁROSI FAGYLALT
LÁZADÁS
SZULIZNI TUDNI KELL!
ZSENI, ALULNÉZETBEN

A FÉLKARÚ HEGEDŰS

Pala Bélához nem volt kegyes a sors.

A kívülállók, kik csupán a hitvány anyagiakat nézték, persze másként látták, irigykedtek rá, ami érthető: kétszer volt öt találata a lottón, nemrég elhunyt amerikai rokonától is örökölt néhány milliárdoskát és egyszerre négy szépségkirálynő perelte gyerektartásért.

Ám mindez nem boldogította Pala Bélát.

Méla közönnyel fogadta az ENSZ felkérését egy tanulmány megírására, amely szerényen „*A világegyetem ellentmondásai és azok végső feloldása*” munkacímet kapta. Legújabb Nobel-díjának átvételére már el se ment, mert untatta a ceremónia. Mindig ugyanaz...

Pala Béla hegedűművész szeretett volna lenni!

Sajnos volt egy leküzdhetetlennek tűnő akadálya, hogy megvalósulhasson a nagy álom: állni a dobogón, csillogó Stradivárral az álla alatt, ujjai rásimulnak a húrokra, s a vonó, melyet lágy csuklómozdulatokkal le-föl huzigál, szebbnél-szebb hangokat varázsolván elő a hangszerből - miközben a közönség ájult gyönyörrel, a megindultságtól zokogva hallgatja minden idők legkiválóbb hegedűművészenek ígéző muzsikáját.

Nem, Pala Béla nem remélhette ezt, mert Pala Bélának hiányzott a jobb karja. Így született, így senyvedte végig egész életét.

Bárki átlagos ember beletörődik: egy karral nem lehet hegedülni. Afféle silány megoldást, hogy műkarral hegedüljön, undorral vetett el, hiába ajánlkozott a teljes amerikai, japán, sőt az ukrán elektronikai ipar összes feltalálójával együtt.

Pala Béla önerejéből akart pódiumra kerülni!

Egyik éjszaka különös ember jelent meg álmában: alacsony volt, zömök és szakállas, mongolos szemekkel, szokatlan formájú sildes sapkát viselt, baljával a távolba mutatott, jobb keze csípőn, kissé hátratulva zakója szárnyát. Szószéken állt, és derékban előrehajolva szigorúan meredt Pala Bélára.

- Egyetlen mód van, hogy teljesüljön a vágyad! - mondta titokzatosan.

- S mi az az egyetlen mód? - kérdezte izgatottan Pala Béla.

- A politika! - súgta sejtelmesen az álmokép és szertefoszlott.

Pala Béla verejtékezve ébredt. Hogy kerül ide a politika? - tűnődött fura álman. Mi köze van a politikának a hegedüléshez? Attól nem fog kinőni a karja - ráadásul nem is tud hegedülni.

Mindenesetre, még aznap tanácskozássra hívta legbizalmasabb embereit és bejelentette: politikai pártot kíván alakítani, *Reménység Párt* elnevezéssel és indulni óhajt a közelgő választáson. Rögtön meg is tervezték a zászlójukat: piros-fehér-zöld alapon, arany bőségszaruból mindenféle földi jó potyog egy kinyújtott *jobb* kézbe. A bőségszaru - eltérve a hagyománytól - enyhén hegedűformájúra sikeredett.

Következő lépésként - a pénz nem számított - felvásárolták az összes létező újságot, rádiót, televíziót és ettől kezdve nulla órától éjfélig kizárólag Pala Béla érdemeiről volt szó. A jámbor lakosság egyik ámulatból a másikba esett, különösen, amikor megtudta, hogy a nevezetes férfiúnak a hegedű a kedvenc hangszere, mi több, ő maga is szívesen eljátszogat szűk baráti körben úgynevezett - a köztudatban kevésbé ismert - *alternatív* stílusban. Ez abból

áll - magyarázták a buzgó hozzáértők -, hogy a művész bekonferálja az előadásra kerülő darab címét, majd ez után a közönség lehuny szemmel, gondolatilag, tudatalattija legmélyén, mintegy belülről, *önmaga* hozza létre a produkciót - mindeközben a művész meg se moccan -, ki-ki saját ízlése, zenei műveltsége, igényessége és képzelőereje mértékében.

A lelkesedés minden képzeletet felülmúlt. A párthívek a nép nevében hosszú, tömött sorokban vonulva követelték, hogy bölcs vezérük ossza meg az országgal példa nélkül álló művészetét. Óriásplakátok lepték ez az utcákat: „*Éljen az alternatív hegedülés!*” „*Ragaszkodunk az alternatív hegedüléshez!*” - és hasonló szövegekkel.

Pala Bélát meghatotta a rajongásnak e váratlan és őszinte megnyilvánulása. Eddig ugyan sejtelve sem volt arról, hogy képes művészi révületbe ejteni bárkit is, de ha ennyien állítják, bizonyára lehet benne valami - különben miért mondanák? Elfogadta hát a felkérést.

Első fellépésére az Operaházban került sor, s csakis a legbensőbb pártelit, az úgynevezett kemény mag és a sajtó megbízható képviselői kaptak meghívót. Mint utólag kiderült, ez nem volt szerencsés ötlet, mivel a közönség oly mértékben került a pódiumon mozdulatlanul álló, egyetlen kezében hegedűt lóbáló művész hatása alá, hogy sokukat több napig tartó pszichiátriai kezelésben kellett részesíteni.

- Okosabb lett volna a nép egyszerű gyermekeivel kísérletezni - írták a lapok. - Ők nagyobb megrázkódtatásokhoz is hozzászórtak...

A választásokat természetesen a *Reménység Párt* nyerte, Pala Bélából államfő lett. Beiktatásakor milliók szorongtak a Mars mezőn, százezer fehér galamb röppent a kéklő ég felé, a levegőben virágillat áradt. Lenn a hatalmas aréna színpadán ezer hegedűs adott ünnepi koncertet, némán, leengedett hangszerrel. Előttük frakkban, hegedűvel és vonóval a bal hóna alatt az ország első embere, minden idők legnagyobb *alternatív* hegedűművésze, Pala Béla állt, mellére szegzett tekintettel, tökéletes tudatalatti állapotba bűvölve odaadó népét.

A Mars mezőre halálos csönd telepedett: a közönség dermedten hallgatta a néma zenét, miközben egymás arcát lesték gyanakodva: vajon tetszik-e *kellőképpen* a másinak is?

S míg alattvalóit nézte, Pala Béla elgondolkozott:

- Hogy én mekkora marha vagyok! Ennyi erővel szimfonikus zenekar is lehettem volna, és most minden hangszeren tudnék játszani, nem kéne leragadnom egy vacak kis hegedűnél. De talán még nem késő. Holnap megkezdem a párt átszervezését!

A KÜLÖNDÍJ

Csörének és Lórinak, egy házassági évforduló emlékére

A táncverseny résztvevői akkor kezdtek kidőlni, amikor a zenekar rázendített a gyorscsárdásra. A fergeteges, tüzes melódia úgy hatott a versenyzőkre, mintha dupla adag ajzószer kaptak volna: egyszeriben felforrósodott a hangulat, s már a nézők is a hét párral együtt dobantottak a lábukkal, eltűnt a versenyláz, néhány táncos nagyokat rikkantott, a zenekar kajánkodva fokozta a tempót. Az egyik pár hölgytagja sikítva fenékre huppant, magával rántva nemcsak a saját párját, de a szomszéd táncosokat is. Óriási kacagás és tapssal kísért ütemes „hogyan volt!”-ozás jutalmazta a jelenetet.

A végére mindössze két pár maradt a parketten: a 9-es és a 11-es számú. A 9-esek fiatalok voltak, együttesen sem lehettek több negyvenévesnél, míg a 11-esekről kiabált az összeadódó évek száma: legalább 150 esztendő. Mindkét pár férj-feleség volt; a fiatalokat Vári Istvánnak és Irénkének hívták, míg az idősebbek egyszerűen Feri bácsi és Margit néni néven iratkoztak fel a zsűrinél. Még ez ellen is ódzkodtak, de megmondták nekik, hogy név nélkül nem versenyezhetnek.

Váriék nem vették szívükre az egészet, ők csupán szórakozni akartak. Élvezték a táncot, de amikor komolyra fordult a dolog, már őket is elragadta a győzni akarás, no meg a hatalmas díszes torta elnyerésének dicsősége, de még inkább a két öreg érthetetlen makacssága; fiatal létükre már csak nem fognak meghátrálni? Irénke próbálta visszafogni Pistát, valamit pirulva sugdosott a fülébe, de a férj kacagva mondta: ne félj, kedves, nem lesz semmi bajod! - és még szilajabban forgatta a feleségét.

Az idős pár arca ünnepélyesen komoly volt, még a legcifrább lépések alatt is. Szemük összekapcsolódott és elszánt, konok kitartással mérték az ütemet. Homlokukról patakokban folyt a veríték, ráncos arcuk színe hullámokban változott, hol fehérre, hol sötétlilára.

A közönség tapssal biztatta a táncosokat. Legtöbben a fiataloknak szurkoltak, de voltak, akik az öregeket buzdították, pedig őket nem ismerte senki. Idegenek voltak, míg Váriéknak szinte mindenki a barátja volt, együtt nőttek fel, annak idején a lakodalmukra a fél falu hivatalos volt.

Senki nem tudta, honnan bukkant fel a két öreg, egyszer csak megjelentek, bediktálták a keresztnévüket, de ennél többet nem voltak hajlandók elárulni magukról. A férfi magas, szikár, kissé hajlott hátú volt, az asszony törékeny, de szívós fajta, haja hófehéren tapadt izzadt arcára. Szemük egy pillanatra sem eresztette el egymást. Ruházatuk elütött az itt szokásostól; se nem városias, sem falusi. Idegenek voltak, még kinézetre is.

A zenekar most hirtelen, minden átmenet nélkül keringőbe kezdett. Irénke megtántorodott, ahogy a férje átváltott a háromnegyedes ütemre, s ha Pista nem olyan keményen tartja, elbotlik. Feri bácsiék arckifejezése meg sem rezdült, csak forogtak egymást bűvölő szemekkel, mintha elvarázsoolták volna őket: nem láttak, nem hallottak, csak zihálásuk lett egyre hangosabb. Kezüik görcsösen összefonódott, olyan erővel, hogy a közelben állók láthatták, amint ujjaik elfehérednek a szorítástól.

Somosi Géza, a verseny rendezője előre jött és aggódva figyelte az idős párt. Még a végén rosszul lesz valamelyikük - gondolta. Nem ártana szólani a dokinak, hogy figyelje őket, vagy még jobb volna leállítani a zenészeket. Igen, ezt kell tennie - döntötte el magában.

Odasietett a zenekarhoz, intett nekik és kezébe vette a mikrofont.

- Figyelem - kiáltotta -, figyelem! Eredményhirdetés következik! A versenynek két első helyezett párja van...Kérem! Volnának szívesek abbahagyni?! Kedves Feri bácsi, Margit néni, a versenynek ezennel vége!

A két öreg azonban nem állt le. Fejüket egymás vállára ejtve, szédülten, támolyogva forogtak, lábuk rogyadozva összekuszálódott. Valaki odaugrott, hogy elkapja őket, de elkésett: a házaspár úgy esett össze, mintha lelőtték volna őket. Még zuhanás közben sem eresztették el a másik kezét.

Somosi belekiabált a mikrofonba:

- Azonnal hívjátok Krizsán doktort! És álljatok távolabbra, hagyjatok teret, hogy levegőhöz jussanak. Jól van, már látom, jön a doktor...

Az orvos futva érkezett a szomszéd teremből, ahol éppen nagy kártyacsata folyt. Letérdelt a két ember mellé és egyenként a szívük fölé hajolt, közben az érverésüket számolta.

- Szerencsére nincs nagy baj - mondta megkönnyebbülve -, csak túlerőltették magukat. Ejnye, ejnye...Segítsen valaki, vigyük az irodába őket, hogy lefektethessük... Óvatosan!

Elsőnek Vári Istvánék nyúltak a férfi válla és lába alá, az asszonyt Somosi emelte fel, de még hátraszólt:

- Nem kell pánikba esni, folytassátok a táncot, az eredményt utána is kihirdethetjük, ha jobban lesznek. Úgyis tudjuk, kik győztek.

Az irodában a férfi tért először magához. Tétován nézegetett maga köré és azonnal a felesége felé nyújtotta a karját.

- Hogy van?

- Jól, minden rendben - mondta az orvos. - Ne nyugtalankodjék, doktor Krizsán vagyok. Látja, már a néni is kinyitotta a szemét. Megijesztettek bennünket.

Az asszony felsóhajtott és a férjét kereste tekintetével. Sokáig néztek egymásra, aztán egyszerre elmosolyodtak és halkán suttozták:

- Hát megcsináltuk? Istenem, tényleg megcsináltuk!

- Ne haragudjanak - szólt közbe bosszúsan Somosi -, mi az, amit megcsináltak? Mindenesetre, minket sikerült alaposan megrémisztetniük. A táncversenyt, már megbocsássanak, nem éppen a maguk korosztályának találták ki...

- Tudom, igaza van, ne haragudjanak - szabadkozott Feri bácsi -, de mi nem versenyezni akartunk. Nekünk ez volt a lakodalmi táncunk.

Az irodában lévők meglepetten néztek össze. Somosi kissé fanyalogva kérdezte:

- Na és mi lennének a tanúk?

- Igen. - ült fel a férfi - Maguk a tanúink arra, hogy megtartottuk az ígéretünket. Persze, nem érthetik... Ötven évvel ezelőtt, 1946-ban itt ismerkedtünk meg ebben a faluban, ide volt kitelepítve mindkettőnk családja, itt esküdtünk, de tilos volt esküvői vacsorát rendezni, nehogy a deportáltak összejöjjenek, csoportosuljanak. Akkor megfogadtuk, hogy ha megérjük, ha a jó Isten is úgy akarja és megengedi, az aranylakodalmunkat itt üljük meg, ugyanebben a faluban és eljárjuk azt a táncot, ami akkor elmaradt. Hát így történt, így kerültünk ide. Sajnáljuk, hogy gondot okoztunk.

- Nem okoztak semmiféle gondot - enyhült meg Somosi megilletődve. - Az a fontos, hogy jól vannak. Egyébként megnyerték a versenyt, ezzel a fiatal házaspárral együtt, holtversenyben. Hadd mutassam be Váriékat... Gratulálok! Ha kipihenték magukat, vegyék át a díjat, egy fél tortát, aztán akár közösen is elfogyaszthatják.

Irénke odalépett a nénihez és megfogta a kezét.

- Kérem, fogadják el a mi részünket is. Legyen ez a különdíj... vagy inkább nászajándék az aranylakodalomhoz, ahogy tetszik.

- Nem, kedveském - simogatta meg a fiatalasszony arcát Margit néni. - A torta a maguké. Mi már megkaptuk a mi különdíjunkat.

- Megkérdezhetem...?

- Hát hogyne! - nevettek az öregek. - Mi magunk vagyunk a különdíj... *egymásnak!* Élünk és megértük ezt a napot. Akkor, ötven évvel ezelőtt, erre nem sok reményünk lehetett. Messzire vetődtünk, a világ másik feléig, tengerentúlra, s most visszajöttünk a főnyereményért is...

- Elnézést - szólt közbe kissé hebehurgyán Somosi -, de nincs másik fődíj...

- Téved, barátom - mondta az idős férfi. - Itthon vagyunk, Magyarországon, ahol lám, szeretettel vesznek körül bennünket. Ennyi év várakozás után... S maga azt mondja, nincs külön fődíj? Sokat kell még tanulniuk maguknak, fiataloknak, hogy megértsék: az élet és az önmagunk sorsával való megbékélés a legnagyobb főnyeremény! Ámen. S most mehetünk vissza Amerikába, meghalni. *Itthonról - haza.*

A NYILATKOZAT

A kezdő riporter félszeg alázattal lépte át a neves író dolgozószobájának küszöbét és illedelmesen megállt az ajtóban. Tapintatos krákogással jelezte érkezését, de így is várnia kellett, míg a Mester kegyesen magához intette:

- Honnan is jött, fiatalember?

- A Kultúra és Művészettől, Mester. Szeretnénk a véleményét kérni napjaink irodalma helyzetéről, különös tekintettel a...

- Jó, jó, mindent értek. Azért a kérdéseit elküldhette volna. Rendben van, üljön le.

- Őszintén bevallom, Mester, nincsenek előre megfogalmazott kérdéseim. Abban bízom, Ön majd eligazít, mit tart legfontosabbnak. Itt van például a fiatal írók megjelenésének ügye.

- Nos, igen, ez nagyon lényeges probléma, jóllehet, magam sosem voltam abban a helyzetben, hogy hadakoznom kellett volna műveim elhelyezéseért, mivel a kiadók örökké versengtek értem. Így csupán együttérzésemről tudom biztosítani ifjú pályatársaimat, megoldást azonban, sajnos, nem kínálhatok.

- Akkor talán beszéljünk a könyvkiadás nehézségeiről.

- Vitathatatlan, hogy ezen a téren is mutatkoznak újabban némi hiányosságok. Mesélik egyesek, mennyit kell házalniuk a kézírataikkal. Nekem, köszönhetően a hírnevemnek, ilyen gondjaim természetesen nincsenek, nem is lehetnek, éppen ezért nem volna etikus, ha helyettük, nevükben nyilatkoznék.

- Mondják, akadozik a terjesztés.

- Valóban? Tényleg? Ki gondolná? Persze, nem jártam után. Ezért ugyebár a kiadóknak kell, hogy fájjon a fejük, nem az íróknak. Hol itt a probléma?

- Drága a jó könyv, az egyszerű olvasók képtelenek megfizetni. Az utcai standok kínálata viszont elszomorító...

- Nem járok az utcákon - mondta elutasítóan a Mester.

A kis riporter zavarba jött. Nem erre számított. Eddig csak kitérő válaszokat kapott, amikből nehéz lesz riportot írnia. Tovább kérdezett, hátha sikerül valamit kihúznia a másikból.

- Mi a véleménye, Mester, a fiatalok teljesítményéről?

- Nem olvasom őket. Részben mert nincs időm, másrészt, mert nem érdekelnek. Unalmasan, érdektelenül írnak, csupa olyan témáról, melyek távol állnak az én ízlésvilágomtól. Kifejezőmódjuk annyira áttételes, elvont, hogy az már az érthetlenség határát súrolja.

- Ha nem olvasott tőlük semmit, honnan ered ez a rendkívül szigorú elmarasztalás?

- Másoktól hallottam. Mi okom volna kételkedni a szavaikban? Vagy tévednék?

- Egy sincs köztük, akit jó szívvvel kiemelhetne?

- De... talán van egy... ööö... mindig elfelejtem a nevét. Természetesen őt sem olvastam, de azt mondják, róla elképzelhető, hogy egyszer, valamikor, talán... véletlenül ír valamit.

- Mégis, minek alapján tartja őt jobbnak a többinél?

- Megérzés, barátom, megérzés és szakmai tapasztalat.

- Megkérdezhetem, Mester, min dolgozik jelenleg?
- Ööö... ööö... semmi különös. Javítgatom régi szövegeimet, jegyzeteket készítek. Végére is rám fér egy kis pihenés.
- Szégyellem, de nem tudom, mikor jelent meg a Mester legutolsó műve, s hogy mi volt az.
- A legutolsó? No, várjunk csak... hm... érdekes, én sem emlékszem. De volt valami, az bizonyos. Kellett, hogy legyen.
- Érdeklődtem, de a szerkesztőségben sem emlékeztek a kollégák.
- Mert nem olvasnak! Nem kísérik kellő figyelemmel a kortárs irodalmat. Látja, itt van a legnagyobb baj, amikor már az írástudók is egyre műveletlenebbek lesznek. Ha olyan neveket is mellőznek, mint az enyém, hová jutunk?
- Bocsásson meg, Mester, éppen ön mondta, hogy nem olvas fiatalokat. Ezt igazságosnak tartja?
- Ne forgassa ki a szavaimat - csattant fel a nagy író. - Senki sem várhatja el tőlem, hogy setesuta kezdők próbálkozásaira pazaroljam a drága időmet.
- Ön is volt kezdő... - jegyezte meg halkan a riporter.
- Az más. Én már legelső írásaimmal a csúcsra kerültem, mert a tehetségem odarendelt és mindig nyitott szemmel jártam.
- Feltételezem, hogy nem közönyös a napi politikai történések iránt. Megkérdezhetem, mi a véleménye a világról?
- Nem kérdezheti. A világ, amely ma körülvesz, nem érdekel. Én a jövőnek írok, a halhatatlanságnak. Ami mostanság zajlik, nem rám tartozik, azt intézzék el egymás közt az irodalom napszamosai.
- Már megbocsásson... Azért valahonnan méritenie kell a témáit. Ön is köztünk él, épp úgy sújtják a megszorítások, mint bárkit. Ennyire nem maradhat kívül a társadalmon. Vagy mégis?
- Nem tudom, mit nevez megszorításoknak, mindenesetre, én nem érzek semmi ilyesmit, megvannak az összeköttetések. Az viszont, amit maga társadalomnak nevez, nem érdemli meg, hogy leereszkedjek hozzá, mert úgyse értenének meg. Miért kellene hát törődnöm vele?
- Talán, hogy felemelje önmagához. Ha olyan szerencsés, hogy nem kell együtt élnie a gondjaikkal, művészetének az lehetne legfőbb célja, hogy segítsen az emberek átnevelésében.
- Ostobaság. Az emberek nevelhetetlenek.
- Ön is ember...
- Vigyázzon, mit beszél! Én *író* vagyok! Gondolkodó lény! Nem aprózhatom el magam semmiségek boncolgatásával. Mi maradna azoknak, akiknek ez is elegendő téma? A tekintélyemen esne csorba, ha olyan alantas, hétköznapi dolgokról értekeznék, mint népszaporulat, öngyilkosságok, vagy a közállapotok romlása. Én szépíró vagyok, barátocskám, engem a magasabb rendű erkölcsi értékek foglalkoztatnak.
- És mik lennének azok, Mester?
- Végre egy értelmes kérdés. Nos, egyelőre nem tudom, de rá fogok jönni. Ezen elmélkedem évek óta. Persze, ha megzavarnak, mint most maga is, sose jut rá elegendő idő, hogy elmélyedjek az okok és okozatok zűrzavarában.

- Köszönöm az interjút, Mester! Ennyi elég is.

- Hogy... hogy mit? Persze, persze... Viszontlátásra! Majd küldje el az írását, mielőtt leadja. Szeretném látni.

A kezdő riporter kisomfordált az ajtón. A nagy író még sokáig ült magába merülten és irigykedve csodálkozott.

- Istenem, milyen bátrak ezek a fiatalok! Hogy fog ez a szegény flótás riportot írni abból a sok marhaságból, amit összehordtam neki? De mit tegyek, ha egy épkézláb gondolat sem jut az eszembe? Igaz, úgyse értenék meg. Nem tudnának követni. Hiszen néha még én magam sem mindig értem önmagam.

Felállt íróasztala mögül és gondosan becsukta az elefántcsont-torony ablakát.

Zavarta a város mélyéből feltörő zsibongás.

Ráadásul tériszonya volt.

A PÉLDAKÉP

A Petőfi Sándor Általános Iskola folyosóin és tantermeiben délelőtt tizenegy órára tetőfokára hágott az izgalom.

A gyerekek, mintha ördög bújt volna beléjük, vadul száguldoztak, kiabáltak. A legkisebbek, a három első osztály csöppségei kipirult arccal rohanguáltak termekből ki-be, jóllehet, ők értették legkevésbé a különleges nap eseményének jelentőségét. Aránylag még a nyolcadikosok türtöztették úgy-ahogy magukat, s csak elvétve rikkantotta el magát némelyikük, de azokat is rögtön lepisszegették. Valamennyien ünneplőben voltak és ez feszélyezte őket, még a nagyszünetekben se álltak össze focizni, hanem a vendég érkezését tárgyalták.

Péteri, az iskola első számú szavalója - a diák-szavalóversenyek állandó győztese - behúzódtott egy sarokba, kezében versesköttel, abból bifláza látványos fintoakkal és széles gesztikulálással az alkalomhoz kijelölt költeményt, a többiek irigykedve és gúnyolódva tették rá a megjegyzéseiket. Leginkább a lányok sündörögtek arrafelé, ahol Péteri tündökölt, összesúgtak, majd csiklandós kacarászással, lángvörösen elszaladtak.

A tanáriban sem volt különb a helyzet, sőt - ha lehet -, még tapinthatóbb volt a feszültség.

Encsi Pál igazgató egyszerre három felé osztogatta értelmetlen utasításait, de a kutya se figyelt rá, mindenki önmagával volt elfoglalva. Encsinek nem volt tekintélye a tantestület előtt; néhány éve még a megyei pártbizottság kulturális osztályát vezette, onnan pottyantották az igazgatói székbe a rendszerváltást megelőző időszakban. Most meg különösen nevetséges volt kihízott fekete öltönyében, meg ahogy összevissza hadonászott a tükör előtt, gyakorolva vendégfogadó szónoklatát, miközben lépten-nyomon belekötött a legközelebb álló kollégába, ha volt rá oka, ha nem. Bezzeg a fejesekekkel szemben Encsi gyáva alak volt, s ezt tudták róla, már csak ezért sem vették komolyan se a szülők, se a tanárok - s mi tagadás, a nagyobb gyerekek sem, hetedikről fölfelé.

Már csak negyedóra volt a vendég érkezéséig és Encsi Pál igazgatón végképp eluralkodott a pánik.

- Mindenki a tornacsarnokba! - kukorékolta. - A hangosbemondó terelje be a gyerekeket, az osztályok foglalják el a helyüket a lelátón, az énekkar...

- Állítsd le magad, Pali - dörmögte mellette egy csöndes, nyugodt hang. Csapi volt az, az idős énektanár, aki két már éve nyugdíjba vonult, úgy kunyerálták vissza, ezért nem volt veszteni valója. Igazából Csaposi volt a becsületes neve, de emberemlékezet óta Csapinak becézte az egész iskola, szülők, tanárok, gyerekek egyaránt. - Minek még jobban felcukkolni bennünket az ordítózasoddal? Fülekiné ott van kinn, szerintem már minden gyerek a helyén ül, fölösleges tovább fokozni a zűrzavart. Ne félj, ideér és megszólíthatod a fenekét.

Az igazgató sértődötten mérte végig az énektanárt és nem válaszolt. Duzzogva kivágta a tanáriból, mire azonnal kitört az általános nevetés és a taps:

- Nagy voltál, Csapi bácsi! - kiáltották néhányan. - Köszönjük!

A csarnok valóban dugig volt, minden osztály a lelátókon szorongott, s amint a tanári kar - élen Encsi igazgatóval - bevonult, a zibongás is enyhült. Középen, nemzetiszínű terítővel letakarva jókora asztal állt, rajta mikrofonok, üdítőitalok és poharak, mögötte székek sorakoztak, két oldalt zászló, hatalmas vázákban óriási virágcsokor, hangszórók és egy külön mikrofon Péterinek. Kissé távolabb az énekkar várakozott egyforma fehér blúzban és ingben,

a lányokon sötétkéék szoknya, a fiúkon ugyanilyen színű nadrág. Az iskola joggal volt büszke kórusára: tavaly nemzetközi diák-énekkari versenyt nyertek. Csapi békésen ácsorgott, kezében elmaradhatatlan hangvillájával.

Péteri is előkerült, arca fehér volt, akárha meszet nyelt volna. Rá is átragadt az iskolát belengő zaklatottság, leterítette a lámpaláz, szegély kölyök már azt sem tudta, eljött-e otthonról.

A csarnok ajtaja most kivágódott és Földházi, a tornatanár bukott be rajta lihegve:

- Megérkeztek! - kurjantotta s már fordult is vissza. Utána libasorban ügetett Encsi, Fülekiné igazgatóhelyettes, Kásás a fizika-matematika, és Gyöngyösi, a földrajz-kémia tanára, valamennyien régi, sokat próbált, megbízható káderek.

Csapi a mikrofonhoz hajolt és azt mondta:

- Csöndet kérek! Amikor a vendégek belépnek, mindenki feláll és tapsol! Figyeljeteek rám, majd én beintek. Világos?

- Világos! - jött a válasz a lelátókról.

A tornacsarnok duplaszárnyú ajtója kitérült. Mindenki odafordult és Csapi intésére egy emberként pattant fel a teljes iskola, a tanulók, pedagógusok, takarítók és az a néhány befolyásos, gazdag szülő, akit meghívtak a rendkívüli eseményre.

Az ajtóban, a többiek fél lépéssel megelőzve alacsony, tar fejű, elhízott, lógó tokájú ember jelent meg és kedélyesen integetett a lelátó felé. Viselkedésén érződött, hogy hozzá van szokva az ünnepléshez, a legcsekélyebb elfogódottság sem látszott rajta, sőt inkább olyan ember benyomását keltette, aki természetesnek veszi, hogy felállva fogadják. Ő - vendéglátóival ellentétben - nem feketében volt, hanem színes, kockás zakót viselt, kigombolva, hozzá csíkos nadrágot, melyet széles, fehér öv szorított tekintélyes pocakjára. Az öv lecsúszott a sörpocak alá és meglehetősen slampos látványt nyújtott. Vastag nyakán piros csokornyakkendő lötyögött ferdén, húsos állát kecskeszakáll díszítette.

Hárman érkeztek: a fővendég mögött két ölesvállú, marcona férfi vizslatott szigorú szemekkel körbe-körbe. Az amerikai filmekben felnövekvő ifjúság azonnal rájuk ismert: ezek bizonyára a testőrei, bár nem igazán értették, miért kell még ide is bekísérniük védencüket, itt aligha fogják bántani - miért nem várakoznak kinn az autóban?

Encsi előrefurakodott és buzgón hajlongva mutatta az utat az asztal felé. A vendég középre ült, jobbán Encsi, balján Fülekiné foglalt helyet, láthatóan mélyen megilletődve. A két testőr mögéjük állt, fél lépésnyi távolságra, ugrásra készen.

Csapi jelzésére kitört a vastaps, amit a vendég ülve, elégedett mosollyal, kegyesen bólogatva vett tudomásul, majd felemelte a kezét, hogy viszonozza az üdvözlést, ám a gyereksereg félreértette a mozdulatot, azt hitték, ez is olyan, mint amikor Csapi vezényel s azonnal csönd lett. Encsi dühösen felállt és most ő kezdett tapsolni, mire újból felzúgott az ováció. Erre már a vendég is megemelte hájas fenekét, mutatva, hogy köszöni szépen, ennyi elég is egyelőre.

Csapi kénytelen volt keresztbe lendített karokkal leállítani a szünni nem akaró lelkes ünneplést.

Encsi igazgató a mikrofonhoz lépett, papírköteget vett elő a belső zsebéből és hosszas krákogás után olvasni kezdte:

- Szeretve tisztelt vendéget köszönhetünk szerény körünkben, iskolánk egykori jeles tanulóját, a magyar gazdasági élet büszkeségét, a kiváló reformpolitikust és üzletembert, Bagoméri Ottó elv... ööö... urat. Tapsoljuk meg még egyszer kedves vendégünket! - emelte fel a hangját,

mire ismét felcsattant a Csapi által titokban irányított tapsorkán. A gyerekek roppantul élvezték a helyzetet, és jókat vihogtak.

Encsi üdvözült képpel folytatta:

- Bagoméri Ottót az egész ország ismeri, aligha kell őt bemutatnom iskolánk tanulói és pedagógusai előtt, hiszen ő mindannyiunk példaképe, a tisztesség, a tudás és a szakmai elhivatottság aranymérceje, aki egész életét másoknak szentelte és soha nem volt egyetlen perc sem, amikor nem a dolgozó nép felemelkedésének és jólétének szent célja lebegett volna a szeme előtt. Különösen iskolánk köszönhet sokat Bagoméri Ottó ... ööö... úrnak, hálásak is vagyunk példamutatásáért és áldozatvállalásáért, s nem kevésbé azért, hogy számtalan esetben használta fel összeköttetéseit javunkra, amiként azt e gyönyörű, a közelmúltban elkészült és felavatott tornacsarnok is bizonyítja. Ha ő nem áll ki mellettünk a megfelelő helyen, most aligha ünnepelhetnénk itt. Köszönjük meg egy újabb, jól megérdemelt tapssal!

Csapi tudta a dolgát, lendült a keze és máris harsogott a tapsorkán. A vendég jobbra-balra villogtatta hófehér porcelánfogait és integetett. Az arcok ragyogtak, csak a két testőr meredt változatlan komorsággal, fenyegetően a közönségre.

Encsibe nem lehetett ilyen könnyen beléfojtani a szót.

- A mi Bagoméri Ottónk az iskola kiemelkedően legjobb tanulója volt, diáktársai eszményképe, szintiszta jeles az összes létező tantárgyból és ugyanígy folytatta későbbi tanulmányai során is, így nem csoda, ha már fiatalon bekerült az ország irányításának vérkeringésébe. Láthattuk őt számtalanszor, amint éppen gyárat, új vasútvonalat, vagy éppen egy kórházat, lakótelepet avat fel, figyelhattuk parlamenti szerepléseit, okos felszólásait, kemény csatározásait hozzá méltatlan ellenfelekkel. A rendszerváltás bonyolult időszakában is megtalálta helyét ott, ahol a megváltozott politikai környezetben a legtöbbet tehette. Pénzt és fáradságot nem kímélve több fontos nagyvállalat privatizálásának és irányításának gondját vette önfeláldozóan a nyakába, hogy a modern piacgazdaság úttörőjeként immáron nemzetközileg elismert tőkés nagyvállalkozóként mutasson irányt a fejlett nyugati civilizáció, a NATO és a hön áhított Európai Unió felé. Ma eljött hozzánk, egyszerű, hétköznapi emberek közé, hogy lássa, miként élnek ott, ahonnan elindult dicső pályafutása. Eljött közénk, hogy erőt, biztatást adjon, s hogy gyönyörködjön ifjúságunk, a jövő záloga boldog, bizakodó tekintetében. Felkérem nagyra-becsült vendégünket, Bagoméri Ottót, hallgassa meg a tiszteletére betanult rövid ünnepi műsorunkat, majd szóljon iskolánk tanulóihoz, a nevelőtestülethez és a szülői munkaközösség meghívottjaihoz. Köszönöm! - fejezte be Encsi és megkönnyebbült sóhajjal lehuppant a székére, de előtte még szemöldökének rándításával megadta a jelt Péterinek, aki tétova arccal, egész testében reszketve az oldalsó mikrofonhoz támo lyogott.

- József Attila: A Dunánál - kezdte mutáló, nyekergő hangon, majd hosszasan kivárt.

- *A rakodópart alsó kövén ültem, néztem... néztem... és néztem...* - Péterinek kigúvadtak a szemei, elhallgatott, csak a plafont bámulta kétségbeesetten, mintha onnan várná a megváltást.

Ami még soha nem fordult elő, most megtörtént: a szavalóversenyek örökös győztese csúfosan belesült a frissen tanult verse. Állt meredten, feje bíborvörösén világított, melléből hörgő hangok törtek elő. A tornacsarnokban ülők hátborzongva figyelték a szörnyűséges leéegést, bár mi tagadás, voltak, akik galádul még örültek is.

A halálos csöndben ekkor megszólalt Bagoméri Ottó:

- Na és, mit láttál azon a kövön, öcsi?

Péteri oda fordult és ziháló mellel, veritékes arccal, fakó hangon válaszolta:

- Azt hiszem... dinnyehéjat... Ott úszkált...

- És merre úszkált? Lefelé vagy felfelé?

- A dinnyehéj...? - hebegte Péteri a mikrofonállványba kapaszkodva. - Gondolom, lefelé...

- Na, ugye, hogy tudod! Köszönjük meg a szép előadást! - vágta rá Bagoméri diadalmasan és összecsapta puha tenyerét. - Nagyszerű! Brávó! - mire az egész csarnok tapintatosan vele tapsolt. Csapi odaugrott az összeroskadni készülő gyerekekhez, és nem törődve Encsi gyilkos pillantásával, gyorsan hátravezette, majd az énekkar elé állt és felemelte a hangvilláját.

- Hallgassák meg a *Karádi nóták* című.... - de a mondatot befejezni már nem maradt ideje.

Mindenki döbbenetére a vendég felállt és háborogva tiltakozott:

- Ejnye, tanár úr, nem lehetne inkább valami szép magyar dalt énekelni, muszáj okvetlenül ezekkel a hazaáruló, reakciós, ócska slágerekkel köszönteni engem? Engem! Kikérem magamnak!

Most Csapi volt a sor, hogy elsápadjon.

- Kérem szépen, ez egy közismert...

- Hát éppen ez a baj! Lehetetlen, hogy ne tudjanak egy tisztességes magyar számot elővenni! Még hogy a karádi nóták!

Csapi nem hiába volt tapasztalt öreg róka, villámgyorsan feltalálta magát.

- Ahogy óhajtja a kedves vendég - hajtott fejet illetudóan. - Gyerekek, azt fogjuk énekelni, aminek a kottáját a kezetekben tartjátok. *Megértettétek?* - kérdezte nyomatékosan.

Az énekkari tagok összenéztek, elvigyorogták magukat - és rázendítettek a Kodály-féle *Karádi nótákra*. Bagoméri himbálózva, lehunytt szemmel, élvezettel hallgatta a kórust, kezével ütötte a taktust, láthatóan nagyon elégedett volt, hogy a karnagy kapásból engedelmeskedett. Minden versszak után élénken tapsolt, talán azt hitte, az a vége. Közben állandóan fecsegett a mellette ülőkhöz, akik zavart kényszeredettséggel hallgatták a viccelődéseit.

Csapi arca fokozatosan elkomorult, de az egész csarnok is rosszállóan figyelte a nagy ember viselkedését. Ez lenne az utólérhetetlen példakép? - néztek egymásra a gyerekek és lassan beindult a halk, majd fokozatosan felerősödő beszédzaj. Csapi hátra-hátra pillantott, a fejét csóválta, de nem tehetett semmit. A kórus fuldoklott a visszafojtott röhögéstől, egyre hamsabbban énekeltek, a szólamok elcsúsztak, a szoprán sietett, az alt lemaradt, rosszabb már nem is lehetett volna.

Az ország legjobb iskolai énekkara fennállása óta a legpocsékabb szereplését produkálta!

Amikor Csapi - valahol a mű felénél - leintette a kórust, senki sem tapsolt, mindenki rettegve várt, mit fog mondani a vendég. Botrányt rendez? Minden oka megvolna rá, amit a kórus művelt, az egyszerűen alulmúlhatatlan volt. Atyaúristen, mi lesz itt mindjárt!

Bagoméri azonban felemelt hüvelykujjal gratulált és kijelentette:

- Látja, látja, tanár úr, tudnak maguk rendesen is danolni. Hát nem szebb ez, mint holmi agyoncsépett, giccses sláger? Nem vagyunk mi rászorulva Karády Katalinra, kérem.

A gyereksereg most értette meg, mekkora melléfogásnak a tanúi és iszonyú röhejbe törtek ki, zúgott a taps, Bagoméri felállt és hajlongott. Az meg se fordult a fejében, hogy az iskola rajta nevet, ő saját humorának, de főként politikai éberségének könyvelte el a sikert. Megszállta a

nagylelkűségi roham és a mikrofont kézbe véve beszélni kezdett, holott nem ő, hanem a népi táncscsoport következett volna:

- Nagyon szép volt, köszönöm ezt a megható, felejthetetlenül kedves fogadtatást és a rendkívül magas színvonalú, értékes műsort. Bevallom, elég ritkán járok kulturális rendezvényekre, de meggyőződésem, hogy ez a műsor az Operaházban is bőven megállná a helyét. Emlékszem, annak idején én is belesültem a versekbe, utálom a költőket azóta is, szóval, öcsi, ne búsulj, nincs semmi baj, minden oké, gyere, hogy szorítsak veled kezét. Hé, hol az a srác? Hívják csak ide!

Péterit az osztályteremben találták meg, ott bögött a padra borulva, képtelenség volt lelket verni belé.

Eközben Bagoméri tovább szónokolt.

- Az énekkar is nagyszerű volt, hiába na, ez az iskola mindig híres volt arról, hogy klassz tanárai vannak. Ez igen, tanár úr, nagyon élveztem, máskor is szívesen hallgatnék hasonlókat, feltéve, hogy nem fog ijesztgetni azzal az izével... na, hogy is hívják... tudja!

- Karádi nóták - mondta feszes vigyázzállásban Csapi.

- Ja! Minket is folyton nyaggattak, hogy járjunk énekre, meg mit tudom én, miféle szakkörökre. Nekem botfülem van, így aztán, ha csak tehettem, elhúztam a csíkot. De nehogy ti is így cselekedjétek, kispajtások, az az idő elmúlt, most más világot élünk, mostanában a szocialista piacgazdaságot építjük. Marha nagy különbség! Meg aztán, ne feledjétek, nekem sok egyéb dolgom is volt, ugye, például az úttörő-mozgalomban, mert ha nem tudnátok, én voltam a úttörő csapatvezető-helyettes, bizony, én nem értem rá, hogy danolásszak meg szavalgassak, ilyen hiábavalóságokra nekem soha nem volt módom, pedig mennyire szerettem volna. Most meg hát, ha akarnám sem tehetném, hiszen hallhattátok, borzasztó sok teher van rajtam, országos gondok, a törvényhozás, meg az üzlet, ugye, a vállalataim irányítása, ha nem nézek oda, kilopják a szememet, de hát ki nem lop manapság, ha teheti, naná, bolond volna, ha nem tenné, he-he-he, elvégre valamiből élni kell. Máshol persze ezt nem mondanám, de most magunk között vagyunk. Szóval csak így tovább, köszönöm a műsort, az igazgató úr baráti szavait, azt hiszem, itt az ideje, hogy gyorsan körülnézzünk, aztán megebédeljünk. Piszok meleg van itt! - fújta nagyot és zsebkendőjével a homlokát, kövér nyakát törölgette. Kikecmergett az asztal mögül, vele együtt felugrott mindenki, fönna a lelátókon is.

- Elnézést kérek - tördelte a kezét kétségbeesetten Encsi -, még nincs vége a műsornak. Legalább a Himnuszt...

- Igaza van, a Himnuszt nem szabad elhagyni. Mehetünk! - szólt vissza Bagoméri a válla fölött és búcsút integetve, szorosan nyomában a két marcona testőrrel, kicsörtetett a tornacsarnokból.

Mintegy vezényszóra az összes résztvevő visszaült a helyére és hűledezve, döbbsen bámultak egymásra. Csapi előresétált, széttárta karjait, mintha jelezni akarná: *ez van!* Aztán kezébe vette a mikrofont és fojtott hangon mondta:

- Hát ennyit bizonyos példaképekről. És most, csak úgy a magunk örömeire, énekeljük el a Himnuszt.

A SZÖVETSÉG

A Szellem már napok óta kísértett éjszakánként a helsingöri vár fokán, de a kutya se törődött vele. Az örök, amikor először felfedezték, megijedtek tőle, ám egykettőre hozzászoktak, később már heccelték is, hogy na, mi van, öreg, mi újság a pokolban, túl nagy a meleg? - egyéb nem történt.

- Hívjátok Hamletet! - rikoltozta kitartóan a Szellem. - Hamletet akarom!

- Jó, jó - vigyorogtak a katonák és mentek a dolguk után. Az őrség parancsnoka végül ráunt, és egy apróddal üzent a királyfinak, hogy idejárkál valamiféle fantom, itt randalírozik fél éjszakán át a várfalon, de be sem mutatkozik, csak folyvást Hamlet nevét üvöltözi. Így aztán Hamlet is füttyült az egészsre.

Egyedül Ophelia volt az, aki nem vette ilyen félvállról az ügyet.

- Azért kinézhetnél oda - korholta szelíden a királyfit. - A kísértetekkel nem jó kukoricázni!

- Szó, szó, szó! - nevetett Hamlet. - Egy sírásó mesélte, hogy éjszakánként tömegesen korzóznak az unatkozó lelkek a temetőben, koponyájukkal a hónuk alatt. De rendben van, a kedvedért ma éjjel megnézem közelebből ezt a mi derék szellemünket. Te addig imádkozz egy jót, Opheliám.

A Szellem menetrendszerűen érkezett, pontban éjfélkor. Amikor meglátta a királyfit, ráförmedt:

- Na végre! Már azt hittem, kérvényt kell benyújtanom, hogy ide dugd az orrod.

Hamlet művelt ifjú volt, csöppet sem babonás, ezért a kereszt jelét mutatta feléje. Igaza van Opheliának, nem árt az óvatosság!

- Jól látok? Tényleg Atyám szelleme volnál? Netán egy egyszerű, közönséges gonosz kísértet vagy?

- Megörültél, fiú? Már meg sem ismeresz? Igenis, én Atyádnak szelleme vagyok!

- Miért jöttél vissza, miért nem nyugodsz békében?

- Elégedetlen vagyok veled, Hamlet - dörögte szemrehányóan a Szellem. - Ide s tova egy hónapja, hogy testvérem, Claudius, a gaz trónbitorló megölt, anyádnak elcsavarta a fejét, és te még mindig...

- A mamát ne keverjük bele, ha lehet.

- De igen, csak keverjük! Senki sem kényszerítette, hogy hozzámenjen az álnok hitszegőhöz. Követelem, hogy esküdhöz híven állj bosszút mindkettőjükön a halálomért. Elvárom, hogy, mint talpig férfi...

- Na persze - húzta el a száját kelletlenül Hamlet -, csak hogy ez nem ilyen egyszerű, Atyám. Te könnyen kísértgetsz onnan a túlvilágról, de nekem itt kell a régi főuraságok között ügyeskednem, akik, sajnos, egyelőre nagyon is elevenek. Könnyen úgy végezhetem, mint te, és akkor se bosszú, se korona. Mi a jobb: lenni, vagy nem lenni? Ez itt a kérdés, jó Atyám, nem ajánlatos fejtellenül kapkodni.

- Hát... elismerem, valóban nincs könnyű dolgod. Hogy akarsz hozzáfogni, fiam? Mik a terveid?

- Mindenek előtt megfelelő szövetségeseket kell szereznem, Atyám - lépett közelebb Hamlet.
 - És az sem mindegy, kiket. Nincs nagy választék.
 - Kiváló barátok vesznek körül. Ott van például Horatio...
 - Ő se rossz, kétségtelen. Néhányan összeálltunk, működik a hálózat, de ez még édes kevés ahhoz, hogy a hatalmat megszerezzük. Befolyásosabb urakat is meg kell nyernünk az ügynek.
 - És leendő apósod, Polonius?
 - Ne is említsd! - legyintett keserűen Hamlet. - Tudod, milyen gyáva és kétszínű. Szemben hízeleg, hajlong, hátam mögött meg örültnek nevez. Mosolyog, de kezében tört szorongat. Nem, nem ő a mi emberünk, Atyám.
 - Tanulj meg színlelni és barátként ölelni kebledre az ellenséget, hogy később felhasználhasd céljaid szerint. Légy politikus, fiam! No és Ophelia? Vele hogy állsz? Kijöttök egymással?
 - A csoda tudja, éjjel-nappal csak imádkozna. Mondtam is neki: menj kolostorba, Ophelia!
 - Féltelek, fiam...
 - Azért akkora baj nincs, Atyám - súgta bizalmasan Hamlet. - Ne aggódj, megtalálom az egyetlen lehetséges megoldást, amivel bosszút is állhatunk, és a trón is az enyém lesz, ha minden úgy alakul, ahogy szeretném.
 - Kíváncsivá tettél!
 - Sajnos, egyelőre nem mondhatok többet, de annyit elárulhatok, hogy már javában folynak az előkészítő-érdekegyeztető tárgyalások, szakértői szinten. Javaslom, találkozzunk mához egy hétre ugyanitt, ugyanekkor, és én bemutatom neked, Atyám, a szövetségesemet.
 - Jó, legyen. De emlékeztetlek, addig nincs nyugalmam odaát, amíg gyilkosom és hűtlen hitvesem...
 - Tudom, tudom, háborgó szellem, csak még ezt a hetet bírd ki. Ne félj, minden rendben lesz.
- Egy hét múlva a Szellem ismét megjelent és türelmetlenül libegett a várfalon. Hamlet szokása szerint késett. Már közeledett az első kakasszó ideje, amikor két gyanúsán settenkedő alak bukkant elő a vár tövénél. Az egyik Hamlet volt, a másik arcát eltakarta a leeresztett sisakrostély.
- Na, csakhoggy megjöttetek... - fogadta őket ingerülten a Szellem. - Kit hoztál hát?
 - A szövetségesemet, Atyám. Talán kissé csodálkozni fogsz, de te mondtad, hogy a politika művészet, a lehetőségek tudománya. Jobb társat keresve sem találhattam volna terveim megvalósításához.
 - Jöjjön hát közelebb és mutassa meg arcának vonásait - parancsolta ünnepélyesen a Szellem.
- Az árnyékból kilépett a másik alak és kezdte leoldani a sisakját. Először egy kopasz fejbűb villant a holdfényben, majd a torzonborz szakáll... és a kísértet felordított:
- Ah! De hiszen ez... Claudius! Lehetetlen! Mit keres ő itt? Vigyázz, Hamlet, árulás történt!
 - Nem, testvér - duruzsolta hízelegve a király -, nyugodj meg, szó sincs árulásról, a fiaddal együttműködési szerződést kötöttünk. Ugyanis rájöttünk, hogy a civakodó főurak ellen kizárólag egyesült erővel, koalícióban léphetünk fel. Közös munkálkodunk majd az ország rendbetételén. Mindketten a nép javát tartjuk szem előtt, s persze a te nagyszerű, dicső emlékedet. Hamlet okos, értelmes fiú...

- Ó, jaj nekem! - zokogott fel a Szellem . - Tűz és víz! Mennyország és pokol! Hamlet és Claudius ugyanazon az oldalon! Akkor inkább a... - hangja fokozatosan elhalkult és alakja semmivé foszlott.

A szövetségesek összenéztek és megvonták a vállukat. Hadd mérgeződjön az öreg, világ-életében maradi volt. Majd megnyugszik, ha eljön az ideje és megérti, mire megy ki a játék, ám addig... csitt!

Barátságosan egymásra mosolyogtak, nehogy a másik megsejtsen valamit, hisz' jól tudták:

A politikai szövetségek nem az égben köttenek!

A VENDÉG

A kisfiú fülére tapasztotta a párnáját, de még így is hallotta apu kiabálását, anyu zokogását, ami átszűrődött a vékony falakon, és minden szót tisztán lehetett érteni.

- Legalább ma este jöttél volna haza józanul! - sírt anyu, mire éles csattanás volt a válasz. - Az asztalt verheted, de attól a fiadnak még nem lesz karácsonyfája. Istenem, miért kellett neked rászoknod arra az átkozott az ivásra? Legalább egy-két szem szaloncukrot vehettél volna a gyerekek. Az itallal nem oldasz meg semmit, attól nem fogsz munkát találni, csak kínozkod a családodat és önmagad.

A fiúcska tudta, mi következik. Apu ráborul a konyhaasztalra és bögni fog, aztán bejön, bűdös, pálinkaszagú csókot erőltet az arcára, és fogadkozik, hogy soha többé... De majd úgy tesz, mintha aludna, hiába ráncigálja a nagy, kemény kezével.

Hirtelen nagy csönd lett, egy pisszenés sem hallatszott.

Várt és rettegve fülelt. Vajon mi történik odakinn?

Gondolta, meglesi, mit csinálnak. Kibújt az ágyából, és nem törődve a fűtetlen szoba hátborzongató hidegével, mezítláb az ajtóhoz osont, résnyire nyitotta és kinézett.

Anyja a konyha közepén sóbálvánnyá meredve nézett az előszoba irányába. Apu az asztalnál ült, az ő szája is tátva a döbbenettől.

Az ajtóban ősz szakállú, öreg bácsi állt, tiszta, de kopottas ruhában, hóna alatt összetekert, üres vászonzsákot szorongatott. Senki nem tudta, mikor lépett be.

- Jó estét - köszönt illedelmesen. - Bocsánatot kérek, hogy hívatlanul magukra török szentestén A külső ajtó nyitva volt... Tudom, hogy nem való, de hangokat hallottam, és mivel itthon ünnepelnek...

- Kicsoda maga? - pattant fel apu. - Hogy mert kopogtatás nélkül belépni a lakásba?

- A nevem?... Hogy is mondjam... Errefelé kószáltam, szeretnék néhány percre megmelegedni, ha szabadna. És ha egy tányér forró levest is kaphatnék, a jó Isten bizonyára megjutalmazná érte magukat.

- Na, kifelé, öreg, mert...

- Hagyd, ne bánts! - csitította anyu. - Nézze, bácsikám, mi nagyon szegények vagyunk, nálunk nemigen fog megmelegedni, mert amint tapasztalhatja, a fűtést kikapcsolták, és a gyertya sem a Jézuska tiszteletére ég, hanem mert nincs villanyunk. De kevéske leves maradt vacsoráról. Nem forró, de talán nem hűlt ki teljesen a kályhán. Üljön le, pihenjen meg. Adnék más is, de láthatja... - sóhajtott szomorúan.

- Látom - bólogatott megértően az ember. - De azt is, hogy magának aranyszíve van, asszonyom. Ő a legkisebb a családban? - mutatott a kisfiúra, aki tágra nyílt szemekkel állt a szobaajtó részében.

- Ferike! - eszmélt az asszony. - Mit keresel te itt? Azonnal fekjüdj le, késő van, felfázol a kövön!

- Éhes vagyok! - szipogta a gyerek. - Ki ez a bácsi?

- Menj szépen, mindjárt viszek zsíros kenyeret - simogatta meg a fejét anyu, majd tányért tett ki az asztalra és telemerete a langyos levestel. Apu sötéten méregette a békésen kanalazó idegent, de nem szólt, csak a szája szélét harapdálta idegesen. Ferike megijedt: ebből előbb-utóbb verés lesz, legföljebb ma nem ő kapja, hanem a bácsi. Rémülten iszkolt vissza a szobába.

- Szép kis szenteste! - hallotta anyu hangját, mire apu rádörrent.

- Hallgass! Senkire nem tartozik, hogyan élünk.

- Nem a maga hibája, hogy nincs munkája, nem kell szégyellnie - mondta szelíden az öreg. - Finom volt a leves, asszonyom.

- Örülök, egészségére! Bár jutna több!

- Köszönöm, éppen elegendő volt. Akkor én megyek is.

- Maradjon, ha jólesik. Megfagy odakinn. A konyhában elüldögélhet, nem zavar.

- Nem, nem, ma még sokfelé kell eljutnom - mondta a bácsi, és furcsán felnevetett. - De mondanék valamit, uram, ha megengedi - fordult az apához. - Tudom, hogy a lelke mélyén jó ember. Amíg dolgozott, sosem ivott, nem durváskodott. Meglátja, mátol jóra fordul minden. Ne veszítse el a reményt!

Apu meglepődve kapta fel a fejét.

- Honnan veszi ezt? Ismerjük egymást?

- Lehetséges - bólintott a bácsi. - Megengedik, hogy elbúcsúzzam Ferikétől?

- Hát persze... Tessék csak... - csodálkozott anyu.

A kisfiú, megfélemlkezve a beígért ünnepi zsíros kenyérről, időközben elaludt. Az idegen leült az ágya szélére, és kezét a fiúcska homlokára téve halkan duruzsolt valamit a fülébe. Ferike nem ébredt fel, de álmában elmosolyodott, mintha látta volna, hogy az öregember az üres zsákból szaloncukrokat, tábla csokoládékat varázsol, szétteríti az ágyon, már el se fért, annyi volt, aztán cipő is előkerült, majd inget, pulóvert, csinos kabátkát emel ki, s hipp-hopp, egy délceg hintaló is előpattant. A szobában fenyőillatú meleg áradt szét, s valamilyen túlvilágian szép, derengő fény. S a bűvös zsák csak nem akart ürülni: már maguktól csusszantak ki a tárgyak, megtöltötték a kis szobát padlótól a mennyezetig, a sarokban feldíszített karácsonyfa pompázott, tele szikrázó üveggömbökkel, csillagszórókkal, angyalhajjal...

Nyílt az ajtó, anyu lépett be, tányéron hozva a szelet kenyeret. Földbegyökerezett lábbal megtorpant és nagyot sikoltott.

- Jézusmária, Teremtőm, mi történt itt? Hé, bácsika, hol bujkál? Jöjjön elő!

Belépett apu is, de szólni ő se tudott, csak állt dermedten, az ámulattól kijózanodva.

Ám az asszony hibába szólongatta, a különös ismeretlen eltűnt, mintha sose lett volna ott. Ferike mocorogni kezdett és váratlanul felkacagott.

- Anyu, én tudom, hová ment a bácsi! Elrepült! Láttam, amint felemelkedik és... és a nevét sem mondta meg! Szerinted, visszajön még?

Anyu még mindig nem tért magához a meglepetésből. Lerogyott a kisfia mellé és magához karolta.

- Ha az, akire gondolok, aligha fogjuk még egyszer látni. De mindig velünk marad!

- Nézd...! Karácsonyfa! Milyen gyönyörű! Hintaló! Anyu, ugye, én most álmodom?

- Nem álmodsz, kicsim, bár valóban olyan, mint egy szép álom.

- Már arra is emlékszem, mit mondott nekem a bácsi...

- Mit mondott, kicsim?

- Hogy az a tányér leves örök időkre elég lesz neki. Te érted ezt, anyu?

Az apa még mindig az ajtóban állt, nézte az övéit, és ekkor neki is megadatott a karácsonyi csoda.

Életében először sírt el magát örömében.

- Az hiszem, én értem, és a nevét is tudom. A *Jóság* szólt hozzánk, kisfiam - suttogta megrendülten, és egyszerre ölelte magához a fiát és a feleségét. - Imádkozzunk! És reménykedjünk...

AMI MEGMARAD

Az öregember keserveset sóhajtott és azt mondta a fiának:

- Betelt a pohár, gyermekem. Belátom már, hogy nem tudlak megváltoztatni. Talán az én hibám, hogy annyi rossz szorult beléd, talán szegény jó anyádé, aki annyira szeretett, hogy a rosszat sose vette észre, jót meg nem talált benned, bele is halt. Mától tehetsz, amit akarsz, nem szólok érte, a te dolgod. Én csak egyet mondok: e naptól ahányszor valami rosszat cselekszel, egy szöget verek az ajtófélfába. Nézd, ide teszem a kalapácsot, szöget, s rajtad múlik, mikor fogy el a szög, vagy a hely a fában.

- Márpedig rajtam ne múljék, öreg! - rikkantotta a fiú. - Csak szögelgessen, ha ehhez van kedve, engem ugyan nem érdekel. - S menten bezúzta az ajtó üvegét.

Így került az első szög az ajtófélfába, aztán hamarosan követte a második, a tizedik, a sokadik. Az öreg nem panaszkodott, nem pörlekedett, csak a felesége fejfáját ölelve suttogta el bánatát. No de azt nem látta senki, csak a magasságos mennybéli, odafent az égben.

A fiú gúnyolódva nevetett apja hóbortján, s maga adta kezébe a kalapácsot: No, üsse már be azt a szöget, vén bolond! - mondta és indult, hogy a szomszéd udvarára kavicsot dobáljon, hátha sikerül egy-két csibét, kislibát leütni a lábáról.

Amikor az ajtófélfá felig megtelt szögekkel, maga is meghökkent. A fényes szögfejek úgy világítottak rá, akárha édesanyja szelíden vádló tekintetét látta volna megcsillanni. Egy pillanatra átfutott benne, hogy talán mégis van némi igaza az apjának. Mindenesetre, igyekezett ritkábban okot adni az újabb szögre.

Csakhogyan ekkor már nem volt megállás. Egy napon nem fért több az ajtófélfába.

Az öreg szomorúan mutatta:

- Látod, fiam, ez mind miattad van.

A fiú megszégyenülten állt, s valami furcsa, újszerű érzés járta át, a lelkiismeret. Tényleg ennyire rossz ember ő? Mi űzi, mi hajtja, hogy másoknak bajt szerezzen, szomorúságot keltsen? Mi haszna neki ebből? Megértette, hogy hitvány, semmirekellő, üresfejű emberré vált, aki csak arra jó, hogy az embereknek kárára legyen.

Mélyen megrendítette ez a felismerés. S mintha anyja simogató szavát hallotta volna:

- Még nem késő, édes fiam!

Hirtelen elhatározással apja elé lépett:

- Figyeljen rám, apám. Ajánlok én magának egy egyezséget. Tegye meg, hogy ha valami jót cselekszem, húzzon ki egy szöget, vigye el anyám sírjához, és mondja meg neki: a fia jó ember szeretne lenni, imádkozzon odaát, hogy sikerüljön.

- Úgy lesz, fiam - mondta az öreg és máris odalépett az ajtóhoz, kihúzott egy szöget, aztán ment a dolgára.

A fiú szavának állt. Mintha tényleg édesanyja segítette volna a másvilágról, egyik napról a másikra kezdett megváltozni. Nem káromkodott, nem szidalmazta, nem gúnyolta sem apját, sem másokat. Dolgozott szorgalmasan, keresetét hazaadta, a kocsmának a táját is elkerülte. Az ismerősök, szomszédok csak ámultak és nem tudták mire vélni a nagy változást. Kutyából

nem lesz szalonna! - mondogatták, de a fiú elengedte füle mellett. A külseje is hozzáalakult megújult viselkedéséhez: tisztán, csinosan járt, a lányok meg-megfordultak utána.

Mindeközben az öregember hallgatott, mint aki nem vesz észre semmit, csak a szögeket huzigálta egymás után és vitte a felesége sírjához megmutatni: egy szöggel megint kevesebb!

S eljött a nap, amikor az utolsó szög is eltűnt az ajtófélfából.

A fiú ekkor az apja elé állt és azt mondta:

- Látja, apám, álltam a szavamat, nincs több szög. Meg tud-e nekem bocsátani?

Az öreg magához ölelte a fiát.

- Én megbocsátok, gyermekem, s tudom, anyád is a túlvilágon. Valóban nincs több szög...

- Akkor hát felejtjük el, hogy valaha a rosszaságomért szögelte tele az ajtófélfát, éljünk ezentúl békességben, ha apám is úgy akarja.

- Úgy lesz. Csak egy a baj...

- Mi baj lehet még, édesapám?

- Nézd csak meg, fiam: a szögek eltűntek ugyan... de a helyük ott maradt! Azt már soha többé nem lehet onnan eltüntetni.

AZ ÚJ ZSENI

A szerkesztőségi szobában ketten voltak. A fiatalember kéziratot vett elő és lerakta Szegi főszerkesztő asztalára.

- Megakadtam... - motyogta restelkedve.

- Mi a probléma, Józsi? - kérdezte megértően Szegi. - Bízzál bennem! Kinek segítenék, ha nem neked?

- Hálásan köszönöm! - bólintott Józsi engedelmesen. Idestova egy éve járt hűségesen az író nyomába. Egy író-olvasó találkozón Józsi három Szegi-kötetet vitt dedikáltatni, s ez mélyen meghatotta az író, hiszen nem ehhez volt szokva. Beszédbe elegyedtek és Szegi meghívta lakására. Azóta sülve-főve együtt voltak, Józsi kísérgette, cipelte a táskáját, itta a szavait, és elhatározta: ő is író lesz és atyai barátjához, példaképéhez akar hasonlítani.

- Tehát ki vele, mi a baj? Nyugodtan! - nógatta a fiút az író

- Nem is tudom... - habogta Józsi zavartan. - Elkészültem a novellával, amiről beszéltünk. Szeretném, ha elolvasná...

Szegi megörült a hírnek. Az természetes, hogy az első próbálkozásoknál előfordulnak bizonytalanságok, de arra való az idősebb barát, hogy segítsen és megmutassa az irányt, hogyan tovább.

- Mutasd! Ez az? - és felemelte az íróasztalról a paksamétát.

- Igen! - rebegte Józsi. - Kétszer is átgépeltem...

- Nagyon helyes - mondta Szegi és belefogott az olvasásba.

Elhatározta, hogy kíméletes lesz ezzel az aranyos, csupa szív fiúval, akiben saját ifjúságát vélte viszontlátni. Jó szándékát bizonyítandó, mosolygott, de már a címnél elkomorodott.

- Nem jó. Ne haragudj, de az, hogy *Ködös hajnalok*, minden, csak nem jó cím. Az olvasót félrevezeti, elkezd töprengeni, mit akar a szerző érzékelteni ezzel a titokzatossággal, közben eszébe jut saját korai felkelése és beleborzong. Nem, valami mást kell kitalálnunk.

- Az a helyzet, hogy... - makogta Józsi -, szóval a történet mindvégig vonaton zajlik. A hajnali bejáró dolgozók...

- Akkor írd azt, hogy *Reggel a vonaton*. Sokkal kifejezőbb. Ha megengeded, átjavítom. Rendben?

- Rendben - törődött bele Józsi kedvetlenül.

- Na nézzük tovább... *A kalauz álmos szemekkel, morcosan lépett a fülkébe, ahol minden ülés foglalt volt...* Ezt nem fogják elhinni neked, öregem. Egyébről sem hallani, mint hogy kihasználatlanok a korai járatok, a MÁV nem véletlenül akarja megszüntetni a felét. Mondjuk négyen... sőt elég, ha hárman szunyókálnak az üléseken. Legjobb volna csupán azt írni: *A kalauz benyitott a fülkébe.*

- Bocsásson meg, Mester, de jelentősége van annak, hogy ők és éppen hatan ülnek ott. Közöttük alakul ki a konfliktus, ami napról-napra egyre jobban elmérgesedik. Ezt oldja fel a...

- Konfliktushoz bőven elegendő két ember is. Vegyünk egy utast és a kalauzt. Összevitakoznak valami apróságon.

- Hát jó... - szontyolodott el Józsi. - Bár nem így képzeltem.

Ahhoz, hogy a Mester koncepciója érvényesüljön, az egész bekezdést át kellett gyúrni. Szegi piros ceruzája sebesen száguldott a papíron, a fiú lelombozódva nézte, hogy legszebbnek vélt gondolatait kiirtják és újakkal cserélik fel.

- Kitűnő! - örvendezett Szegi. - De engem zavar a kalauz figurája. Miféle ember? S miért olyan gorombán kioktató?

- Nem goromba, hanem elkeseredett - védte a szereplőjét Józsi. - Később kiderül, hogy két diplomája van, nyelveket beszél, de munkanélküli pedagógusként kénytelen volt...

- Helyben vagyunk! - szakította félbe szigorúan Szegi. - Hagyd ezeket a sablonokat, kérlek! Te nem napi hírekről írsz, hanem sorshelyzeteket akarsz ábrázolni. A kalauz az kalauz, nyolc általánossal, nem olvas, rossz modorú, udvariatlan az utasokkal, ráadásul álmos. Ezt a részt át kell fogalmazni. Hidd el, csak a javadat akarom!

- Értem, értem, tudom, hogy jót akar, de akkor ki fogja összebékíteni a veszekedőket? Éppen az a lényeg, hogy a volt pedagógus kalauzként sem tudja megtagadni önmagát, s még a vonaton is nevel...

- Olcsó frázis! Majd pont a vonaton fog nevelőmunkát végezni! Az emberek feje tele van megélhetési gondokkal... Na nem, ez képtelenség! Hallgass rám, legjobb volna ezt a fickót hagyni a fenébe.

- Ha gondolja, Mester... De akkor mi lesz a történettel?

- Semmi. Üres fülke... Nyitva felejtett ablak, besüvít a reggeli szél, a vonat száguld, a leeresztett sorompók mögött türelmetlen autósok dudálnak. Tökéletes kép. Egy pillanat, máris írom!

Szegi keze alól villámgyorsan sorjázta elő a mondatok, a dupla sortávolságok közei megteltek szavakkal, új bekezdések születtek - Józsi tehetetlenül nézte, hogyan alakul át élete első novellája valami egészen mássá, idegenné.

Amikor Szegi végzett, elégedetten felsóhajtva azt mondta:

- Nos... Nézd át ezt és mondj véleményt. Remélem, ki tudsz igazodni a kézírásomon.

- Nem, köszönöm - hátrította el Józsi a lehetőséget. - Csak nem képzeled, hogy felülbírálok? Ha a Mester szerint szükségesek ezek a változtatások, akkor az bizonyára úgy van rendjén. Most mi legyen? Írjak újat?

- Miért kellene újat írnod? - nézett rá értetlenül Szegi. - Hiszen már kész!

- De ezt nem én írtam, hanem...

- Ugyan már! Legépeltetem és leadom. Elvégre én vagyok a főszerkesztő, vagy mi a szösz. Gratulálok, fiacskám, nagyszerű a novellád! Micsoda kis remekművet rittyentettél, pompás fordulatok, erőteljes jelzők - mondhatom, kiváló! Hát csak így tovább, fiú, még sokra viheted.

- Köszönöm - pirult el Józsi. - És tessék mondani, mennyit fizet a lap egy ilyen tartalmas novelláért, mint az enyém?

BENCE BESZÉLNI TANUL

- Mit betyárokodsz már megint? - kérdezem a kisfiút, immár sokadszorra. Ilyenkor mindig dögönyözés következik, amit imád.

A fiúcska mosolyogva néz rám, nem érti a szavaimat, vagy ha érti is, felfogni képtelen, hiszen még csak a napokban múlt két éves. Megriszálja pelenkás fenekét és kurjantva elindul a konnektor felé.

- Nem szabad, Bence! - szólok rá. - Megrázza a kezedet!

Bence figyelmesen vizsgálgatja csöppnyi ujjait. Megint rám mosolyog, kedvesen, csibészesen, mint aki jelzi: rendben van, akkor majd keres mást, még tilosabbat, még veszedelmesebbet, s már repül is a falhoz támasztott szobalétrához, kapaszkodna rá, nem is sejtve, hogy elég egy rossz mozdulat és hanyatt dől vele. Bence még nem érzi a veszélyt, de már kacérkodik vele. Elviszem onnan.

Most a telefonhoz lopakodik, keze lassan, centiről centire nyúl a kagyló felé, közben szeme sarkából rám sandít, látom-e, miben sántikál. Látom hát és fejemet ingatva jelzem: azt sem szabad.

Elkedvetlenedik. Leül a sarokba, magával cipeli kedvenc maciját és annak panaszkodik valamilyen számomra érthetetlen nyelven.

- Bence, gyere ide, beszéljessünk! Kérlek...

Látom, megsértődött. Először ügyet sem vet rám, mintha nem hallaná, vagy nem neki szólna a felszólítás. Aztán, amikor megismétlem, kelletlenül feltápáskodik és a macit hozzám dobja.

- Mánnyá!... - gügyögi durcás képpel - Gyugyuma!

- Jól van, Bence - hagyom rá -, válaszolj nekem, mi szeretnél játszani? - és már nyúlok a derekához, hogy magasba emeljem.

Elhúzódik, felkapja a piros mentőautóját és diadalmasan felmutatja:

- Otó!... Otó!... Mánnyá! Kéjem... tesse...

- Köszönöm, Bence! Nagyon szép! Kié az autó?

Csodálkozik, felém csap a levegőbe. Haragosan kijelenti:

- Mánnyá! Otó! Kéjem!

- Tessék, a tied. Tudod, mit jelent az, hogy *enyém*?

Természetesen a kérdés meghaladja az értelmét, én sem gondolom komolyan, csak beszélek hozzá, hogy szokja, tanulja a szavakat.

- Figyelj, Bence, kié ez az autó?

- Mánnyá - feleli bizonytalanul.

- Nem mánnyá, hanem *enyém*. Mondd szépen: enyém. Enyém. Enyém! - lassan, szótagolva ejtem ki. - E-nyém!

Pici szája görcsösen rándul, próbálja formálni a nehéz betűket.

- E...nnya! Ennye! Mánnyá!

- Nem jó! Mondd még egyszer: enyém.

- E...ny....em.

- Ügyes vagy, Bence! Nagyon szépen mondtad! - ölelem magamhoz, de ő azonnal kitépi magát és kedvenc macijával rohan a sarokba, ott szajkózza a türelmes kis jószágnak:

- Ennyem... enyem... enyém... mánnýá... nem jó... enyém - és ujjaival fenyegeti a plüssállatkát.

Nézem a kisfiút, amint magába merülve ízlelgeti az újonnan tanult szót. Valamit motyog is hozzá, kiegészíti, bővíti, s közben a macit erőteljesen megrázza, amiért az nem ismétli vissza. Most tanul, vagy fegyelmezt? - tűnődöm. Az arca már parancsoló, hiszen van egy „beosztottja” - a kis maci -, aki felett ő az úr, rendelkezik vele, akár meg is büntetheti, aminthogyan teszi is e pillanatban: az ártatlan játékot váratlanul a kiságyhoz csapja.

- Enyém! - rivall rá, aztán megszeppenve felém fordul, az igazi „hatalom” felé. - Enyém... - pittyegi és hízkelkedve elmosolyodik. Kinyújtott karra a macira mutat és rosszallóan kiáltja: *mánnýá!* Aztán hozzám: *enyém!* - jelezve, hogy ő mennyivel okosabb, mint amaz.

Nézem a gyereket és gondolkodom. Íme egy pici emberke. Körülötte még csupa rejtelem a világ, tele félig sem értett csodákkal, de máris pontosan úgy viselkedik, mint mi, felnőttek. Megbünteti azt, „aki” nem hajlandó neki engedelmeskedni - a macit - és beárusítja a „felettesénél”. Dicsekszik, hogy ő bezzeg tudja, hízeleg, be akar vágódni nálam. Az imént keményen ráripakodott a „beosztottra”, de rögtön óvatos lesz: mit szólok hozzá én, hogy ilyen erélyes? Ha rábólintok, ha megdicsérem, talán örökké megmarad benne az érzés: aki védtelen, azt szabad bántani, csak a *nagyokat* nem.

Magamhoz veszem a macit és megsimogatom.

- Szegény maci - sajnálkozom -, Bence bántotta! Nem szép, csúnya! A maci sír, a maci nem tudhat beszélni. Bence jó gyerek, Bencének nem szabad bántania a maciját. Bence, szeretgesd meg, szegény macika nagyon szomorú. Látod, milyen szomorú? - mutatom feléje.

Bence meghökkenve nézi a macit. Mutatóujjával böködi, óvatosan kezébe fogja és sokáig hallgat, majd tökéletes tisztán kimondja a szót.

- Enyém. - Kérdően figyel rám, aztán megismétli: - Enyém. Maci, enyém - örömeiben, hogy sikerült, csilingelően felkacag.

- Igen! Szépen mondtad! Bence okos, Bence aranyos kisfiú.

- Kiffiú... ügye... enyém... nem jó mánnýá... - Toppant egy nagyot, diadalmasat: - Maci enyém!

- Győzelem! - dicsérem magamat elégedetten, de rögtön belém hasít a kérdés: - Valóban győzelem?

Ki győzött itt voltaképpen? Én, mert sikerrel rákényszerítettem egy szó megtanulására, vagy ő, aki ezt véghezvitte? Lám, milyen büszkén hadarja, ismétlgeti, egyenként lépve minden játékához és mutogat rájuk: enyém, enyém, enyém! Fontos szó, nem lehet elég korán megtanulni, nevetek hangosan, de azért ott moccan bennem a kétely: vajon nem önzéshez vezet a mindenáron való *enyém?*

Ma még csak ennyi, de ki tudja, nem teszi-e majd hozzá egykoron: *minden az enyém!* Ki ez a kis emberke, akivel itt csatázom, próbálom töltögetni agyába a tudást? Majdani bölcselő, egy leendő zsarnok, netán milliók megváltója vagy elnyomója - bármi lehet belőle!

Még soha nem zúdult rám ilyen erővel önnön létem végessége, mint e pillanatban. Hol leszek én már, amikor ő még mindig mások sorsában él, esetleg ugyanígy tanítgatja a saját gyermekét és soha nem fog rá emlékezni, milyen nehéz volt megtanulnia e szót: *enyém*.

- Bence, gyere ide - mondom ellágyulva. Nem szívesen zökken ki az új játékból, de szót fogad, ha némi huzavonával is. Megáll előttem és mosolyog. - Enyém! - pötyögi és szeme végigsöpör a szobán.

- Nem - csóválom a fejem. - Tanuld meg, kicsim, hogy nem minden „*enyém*”. - Levettem a szemüvegemet - Látod, ez az enyém. A maci a tied. Enyém, tied, enyém, tied. Érted, amit mondok? Tessék, a maci: ez a tied! A tiéd, Bence. Fogd meg!

Ellöki magától és a szemüveg után kap. - Enyém!

- Nem, Bence, az az enyém. A maci a tied!

- Tied... enyém... - Szemei megtelnek könnyel. Sok neki ez a hirtelen ellentét. Kedves kis arca elkomorul, karon ragadja a maciját és duzzogva bevonul vele a sarokba. Ott morogja:

- Mánnyá! Bence mánnyá! Nem jó... tied... enyém, mánnyá!

Csak ültem ott, tehetetlenül. Korai még ez, vigasztaltam magam. Honnan is tudná, mi a különbség az *enyém* és a *tied* között?

Aggódva hallgattam, amint magába merülve hajtogatja:

- Tied... nem jó! Enyém! Mánnyá! Enyém! Enyém! Maci, otó, enyém! Nem jó... tied!

Lehet, hogy többet tanult, mint szerettem volna? Lehet, hogy más szóval kellett volna kezdeni a tanítást?

HÁZI MÚZEUM - FALUN

Pásztói néninek a szeme is megnedvesedett az izgalomtól, amikor befejezte a rendcsinálást: jöhet a zsűri, jöhetnek az újságírók - de ami a legfőbb, jöhetnek a látogatók! Ó, Szűzanyám, ha sikerülne!...

Hosszú élete dédelgetett álma látszott beteljesülni a mai napon: ha minden igaz, a kis házi múzeumát végre papíron is elismerik, az utazási iroda már a hivatalos megyei programajánlatába is felvette. A mostani helyszíni szemle talán csak üres formság, ezerszer is végignézték gyűjteményét a szakemberek és nem győzték dicsérni a gondos elrendezést, a hozzáértő válogatást, s azt az áldozatkészséget, amivel csekélyke nyugdíjából, de annál több lótás-futással létrehozta a környék - s talán az ország - legkomolyabb magán-falumúzeumát.

Dél volt, amikor megérkeztek a vendégek: Ibolya, a megyei múzeumtól - ő járt Pásztóinénál legtöbbször -, a férfi ismeretlen volt, dr. Báder Vilmosként mutatkozott be és Budapestről jött. Görbe hát, szemüveg - afféle mogorva, zárkózott hivatalnoknak látszott.

- Ebédeljenek meg előtte - kínálta őket jó szívvel Pásztói néni - Olyan tyúkhúslevest, amelyet én főzök, úgyse esznek sehol a világon.

- Köszönjük, inkább utána - morcoskodott dr. Báder. - Előbb esünk túl a formságokon, első a munka - és savószerű szemeit gyanakodva jártatta körbe. - Hol van a gyűjtemény? Hadd lássam!

Pásztói néni mosolyogva, büszkén mutatta: - Már a közepén állnak, kedveskéim. Ami ebben a házban található, az mind, a legkisebb darabig eredeti, muzeális érték, beleértve a konyhafelszerelést, a terítőt, a tányérokat, mindent, kivéve persze a gáztűzhelyet. De azt a szép öntöttvas csikó-sparheltet megnézhetik. Nemigen használok, de ilyen kedves vendégek tiszteletére ma begyűjtöttem, azon főztem meg az ünnepi ebédet. Na, üljenek már le - s a mesterien faragott széket és a lócát meglegyintgette a portörő ruhával, ahogy illik.

- Nem ebédre jöttünk, drága Ica néni - szabadkozott Ibolya -, a világért sem akarunk gondot okozni. Csak felvesszük a jegyzőkönyvet, s már itt sem vagyunk. Így van, kolléga úr?

- Az attól függ - mormogott az orra alatt Báder. - Majd elvállik.

- Hát én nem bánom, ebédelhetünk utána is - szontyolodott el Pásztói néni. - Tessék, mutatom az utat. Először talán nézzük meg azt a szobát, ami a mi kis falunknak állít emléket. Erre vagyok a legbüszkébb. Igazi, hamisítatlan paraszt tisztaszoba, nincs olyan család, amelyik ne járult volna hozzá egy-két darabbal. Látják ezt a szépséges komódot? Háború előtti! Aki csinálta, még ma is él.

- Akkor ez nem régi - fintorgott Báder. - Mit keres ez itt?

- Miért? - csodálkozott Pásztói néni. - A vén Rácz meg az ősei voltak nálunk az egyetlen asztalos família, ilyen van minden családnak, amióta az eszünket tudjuk. Kár, hogy már nem bírja erővel az öreg. Nálunk ez a módi, itt nem talál másfajta még mutatóba se.

- Na és a tulipános láda? A láda nem szobaberendezési tárgy. Azt nem itt kell tartani, hanem a... izében... például a kamrában.

- Ne tréfáljon velem, doktor úr! Mi más csak jobban tudjuk, hogy nálunk mi volt a szokás. Amikor a lány férjhez megy, viszi magával a tulipános ládát, telepakolva fehérneművel meg ami kell. Annak ott a helye örökre az ágy előtt. Minél nagyobb, díszesebb, annál tisztesebb a rangja. Úgy bizony! - bólogatott Pásztóiné mély meggyőződéssel.

- Ezt tanúsíthatom - szólt közbe Ibolya. - Magam is a környéken születtem, s még az én anyukám is ilyen ládával ment a...

- Kérem, kolléganő!... - szakította félbe fagyosan dr. Báder. - Volna szíves nem befolyásolni? Tudom a dolgomat. Inkább nézzük meg a másik helyiséget. Itt nincs semmi érdekes. Csupán a szokásos...

A kisebbik szobában Báder szeme mohón kikerekedett. Ez sokkal zsúfoltabb volt, mint az előző, és a tárgyak is kevésbé voltak rendszerezve. A falakon megsárgult, régi fényképek, Házi áldások kézzel faragott keretekben; régi lámpák, vasalók, használati eszközök tömkelege sorakozott a festett bútorokra rakva, a falon felaggatva hímzések, a sarokban életnagyságú bábuk álltak, a falucska káprázatosan gazdag népviseletébe öltöztetve. Meghökkenően sok holmi volt itt felhalmozva - Báder csak bámult, mint róka a baromfiudvarban.

- Mennyi érték! - sóhajtotta meghatódva Ibolya. - Sose értettem, hogy volt képes mindezt összegyűjteni, Ica néni.

- Nem volt könnyű, aranyoskám, ilyen vénen, betegesen! - emelte szeméhez a zsebkendőjét Pásztóiné. - De megérte, boldog vagytok.

- Hát igen, akad egy-két tűrhető darab, kétségtelen - fanyalgott a fővárosi vendég körbe tekintve. - Persze szelektálni kell és kidobálni, ami fölösleges. Ahogy elnézem, egy sarokban elfér a maradék.

- De Báder úr! - lépett közelebb felháborodva Ibolya. - Ezt nem mondhatja komolyan! Nem is nézett szét. Egy élet munkája...

- A tisztelt ifjú kollegina, elfogult, de megértem, elvégre ez a szűkebb hazája. Egyetlen lehetőséget látok: a néni keze ajánlja fel nekünk az anyagot, mi kiválogatjuk, amit érdemes, a többit meg... mindegy! Természetesen arról szó sem lehet, hogy múzeummá nyilvánítsuk. Látogatást szervezni, különösen belépő díj ellenében, szigorúan tilos, különben elkoboztatjuk az anyagot. Esetleg van még egy ötletem...

- Igen? - kérdezte sírósan Pásztói néni. - És mi volna az?

Dr. Báder Vilmos egyszeriben rendkívül barátságossá vált.

- Megveszem a gyűjteményt, kedves Pásztói néni, így ahogy van. Adok érte, mondjuk... adok érte... negy... ötvenezer forintot.

- De nagylelkű lett hirtelen! Képes volna ennyiért megvenni?

- Hogyne, semmi akadálya - mondta készségesen Báder és táskájából elővett egy előre elkészített adásvételi szerződést. - Csak alá kell írnia, máris megkapja a pénzt. Az elszállításról én gondoskodom.

A két nő összenézett. Ibolya bólintott, mire Pásztói néni elővett a zsebéből egy lezárt borítékot és Báder orra alá dugta.

- Látja, ép a ragasztás. Én se tudom, mi áll benne. De az Ibolyácska, amikor meghallotta a nevét, gyanút fogott és azt mondta, hajlandó előre borítékolni, mivel fog kirukkolni, ha körülnéz nálam. Akkor hát lássuk! - feltépte a borítékot és hangosan olvasni kezdte:

- „*Vigyázzon, le fogja szólni a gyűjteményét, majd felajánlja, hogy 40-50 ezer forintért megvásárolja az egészet.*” - és pontosan így történt. Nem hittem volna... - fakadt sírva az öregasszony. - Szóval ilyenek maguk ott Pesten? Pedig hogy vártam ezt a napot! Tudja mit, inkább sose legyen múzeumom, de a magaféléknek akkor sem adnám ingyen se oda. Nem én! Inkább felgyújtom házastól.

Báder dühtől lángolva fordult az elégedetten mosolygó Ibolyához, de még időben sikerült visszafognia magát. Cinikus képpel vállat vont és felkapta a táskáját.

Amikor megszólalt, ajkát biggyesztve csak annyit mondott:

- Azért azt a híres tyúkhúslevest, remélem, nem sajnálja tőlem?

HÉT NAP BOLDOGSÁG

A festők este hét óra körül végeztek, piszkot, rendetlenséget hagyva maguk után. A fotelok kárpitjain vastagon ült a mézpor, hiába takarták le fóliával; a parkettán szanaszét festékfoltok éktelenkedtek, a könyvek, vázák fehérlettek a porrétegtől.

Jutka lerogyott egy székre és elbőgte magát.

- Gyurikám - zokogta a férjének -, mikor lesz ebből normális, tiszta lakás?

- Nyugi, szívem - tett eleje Gyuri egy csésze illatos, gőzölgő kávé -, csak semmi pánik. Idd ezt meg, engedd el magad és meglátod, hamarabb túl leszünk az egészen, mint gondolnád. Gyorsan kiszabadítom az ágyat, mert neked pihenésre van szükséged, aztán holnap, amint hazajöttem a munkából, nekiesünk és egy-kettőre hazavágjuk a takarítást. Idd ki a kávédat és próbálj megnyugodni.

- Szó sem lehet arról, hogy ilyen koszban aludni tudjak - szipogta Jutka. - Legalább kezdjük el.

- Jó, csillagom, tőlem reggelig is fenn maradhatunk. Csak nehogy te megerőltess magad. Tudod, a baba...

A parkettával kezdték. Gyuri nedves ronggyal feltörölgette a mézsfoltokat, Jutka partvist fogott. A fóliákat egyenként szedték le, óvatosan, nehogy a gyönyörű, hófehér falakat összekenjék. Gyuri kezében vígan zúgott a porszívó és Jutka is jobb kedvre derült, ahogy munkájuk nyomán egyre takarosabbá vált a kis lakás.

- Nagyon szép lett a fal - állapították meg minduntalan. - Drágán dolgoztak, de el kell ismerni, értik a szakmájukat.

Egy hete költöztek az új lakásba, s még nem tértek magukhoz a nagy boldogságtól.

Három év albérlet!... Isten ne adja senkinek, hogy rákényszerüljön. Amikor bejelentették, hogy tavaszra *hármán* lesznek, a szülők egymást múlták felül, hogy a fiatalok segítségére siessenek. Jutka apja a közös családi telket áldozta fel - pedig titokban a szíve szakadt érte -, Gyuriéknál még a testvérek is összedobták minden spórolt pénzüket, de így is csak a fele jött össze a vételárnak. A hiányzó összeget bankkölcsönrel pótolták, így sikerült az újpalotai 42 négyzetméter megvásárolniuk. Csak az volt a baj, hogy az előttük lakók irtózatosságot hagytak maguk után, muszáj volt a festést, mázolást megcsináltatni. Újabb kölcsön...

Most hát túl voltak rajta és önálló, lakással rendelkező, gyermeket váró *család* lettek. Csupán a takarítás volt hátra.

Gyuri éjfélkor megálljt parancsolt.

- Elég volt! Neked pihened kell - mondta szigorúan. - Más se hiányzik, mint hogy megerőltess magad, s valami baja legyen a babának. A nagyja kész, a többivel ráérünk. Én sem akarok úgy bemenni dolgozni, akár a kifacsart citrom.

- Csak még felmosok - buzgólkodott Jutka -, szeretném látni, hogyan ragyog az új parketta.

- Hagyd, majd én elintézem - könyörgött Gyuri, de az asszonyka megmakacsolta magát.

- Inkább a könyveket rakd vissza, hogy lépni tudjunk. A felső polcokat úgyse érem el.

Igazság szerint már egyikük sem volt fáradt, csak a másik kedvéért akarták csökkenteni az iramot. Ahogy fokozatosan kezdett szépülni vadonatújra varázsolt első otthonuk, úgy kaptak ők is friss erőre. Gyuri füttyöresztett, Jutka dúdolt hozzá - égett kezük alatt a munka.

Ők maguk voltak legjobban meglepődve, amikor Jutka éjjel kettőkor megállt a szoba közepén és ünnepélyesen kijelentette:

- Kész. Minden kész! El se akarom hinni! - és örömeiben körbetáncolta az egész lakást.

Gyuri ölébe ültette kipirult, boldog feleségét.

- Nem gondolja, hölgyem, hogy kissé bolondosan viselkedik lakástulajdonos létére? - ugratta tréfálkozva.

- Uram - vette a lapot Jutka -, ölben ülve ritkán ismerkedem. Kérem, ne zaklasson!

A könnyük csordult ki a kacagástól. Fiatalok voltak, tele hittel, reménységgel és tudták, hogy fél kézzel megváltják a világot, s hogy az övékéhez hasonlítható, tökéletes házasság nincs a földkerekségen, amiként az is nyilvánvaló, hogy nekik lesz a legszebb és legokosabb gyermekük - persze, nem egy, hanem kettő, esetleg három... vagy üsse kő: legyen inkább négy!

Reggel hatkor Gyuri óvatos puszival búcsúzott, remélve, nem ébreszti fel az asszonyt, de Jutka nevetve fonódott a nyakába.

- Siess haza - suttogta férje fülébe. - Nagyon várlak!

- Rohanok. Ne dolgozd agyon magad, ígérd meg, inkább készülj a vizsgákra. Azt akarom, hogy a fiamat egy komoly végzős közgazdász-hallgató hozza világra. Még két év... s a következőt már igazi diplomás közgazdász fogja várni.

- Jó, szívem, úgy lesz, megígérem. Vigyázz az úton.

- Szia! A kávéfőztem... Futok! - mondta Gyuri és még egy gyors csókot lehelt az asszony álomtól kimelegedett arcára.

Fél tízkor ismét otthon volt.

Vállai megroggyantak, arca sápadt, szemei körül mély barázdák feketéllettek. Jutka rémülten fogadta:

- Mi történt veled? Beteg vagy?

- Elbocsátottak. Leépítés. Ötven főt küldtek el. A rohadékok olyan titokban csinálták, hogy senki nem sejtett előre semmit.

- Jézusmária! Mi lesz most? A lakás... a vizsgáim!...

- Hogy mi lesz? - kérdezte komoran Gyuri. - Mi lenne? Egy fiatal, kukázó családdal több. Vagy menjünk lopni, koldulni?

- A részletek! - szakadt ki az asszonyból a sírás. - Ki is rakhatnak bennünket! Jön a baba...

- Na és? Érdekel ez rajtunk kívül valakit? De legalább tisztán adjuk át a lakást. Eddig tartott a boldogság. Hét napig. Ugye, két hónapon belül még meg lehet szakítani a terhességet?

- Erről hallani se akarok! Szó sem lehet róla! Ragaszkodom a...

- Igen? És miből akarod fizetni a kölcsönt, a villanyt, a fűtést? Élelemről és a ruházkodásról már nem is beszélek.

- Majd találsz új munkát.

- Hát persze! El vagy tévedve, drágám. Akit ma kirúgnak, annak annyi. Kész. Sehol nem fog tudni elhelyezkedni, lehet akárhány diplomája. Marad a munkanélküli segély. Nyomorra akarsz gyereket szülni?

- Hagyd abba, az Isten szerelmére kérlek, hagyd abba! Ha mindenki így gondolkodna, kipusztulna az ország. Mi lesz a jövőnkkel?

- Sajnos, a bank nem így számol. Legföljebb néhány állampolgárral kevesebb lesz. Kit izgat?...

... Néhány magyar állampolgárral kevesebb? *Na és...?* Kit izgat ez manapság?!

HÚSVÉTI LOCSOLKODÁS

Béni bácsi kedvetlenül forgatta bütykös ujjai között az apró, kétélű önborotvát. Az apjától örökölt ősrégi nyeles borotvához szokott, de azt a fia, amikor egy hónappal ezelőtt beköltözött hozzájuk a tanyáról, elvette tőle, mondván, veszélyes lehet a gyerekekre. A pamacsot is kidobták, pedig még jó volt. Az öreg mélabúsan kente markából ráncos arcára a habot és ráfintorgott a tükörképére.

- Vén bolond! - szidta önmagát. - Kellett neked a kényelmes, városi élet, mi? Megkaptad! A négy falat, azt...

Morogva kaparta a három napos szőrzetet. Zsuzsika, a menyé, váltig veszekedett vele, követelte a naponkénti borotválkozást, de hiába: így is nagy engedmény volt, hogy hetente kétszer vállalta.

Ez most soron kívüli: ünnep, húsvét, s neki fontos dolga volt.

Elhatározta, hogy örömet szerez a fiának, ha már befogadták, gondoskodnak róla. Nyolcvan-két évet, egy egész életet hagyott maga mögött. Sírva jött el, de nem volt választása: a hirtelen érkező iszonyatos szélvihar a rozzant vályogépületet úgy roggyantotta össze, mint a kártyavárat, őt is a csoda mentette meg: éppen a malacokat próbálta bezárni, különben... ajaj! Ott feküdne a felesége mellett!

Igenis, megmutatja ezeknek az elpuhult, nyavalyás városiaknak, miként tiszteli meg a hagyományt egy igazi, magyar parasztember. Napok óta kotyvasztotta-keverte a mindenféle üvegekből, tubusokból összelopkodott „kölnivizet”, amivel majd körbelocsolja a szomszéd-asszonyokat. Jó szaga lett! Betöltötte egy fehér kólásüvegbe, lekötötte ritkaszájú vászonnal - egyik viseltes gatyája szárát áldozta fel, még a felesége szötte neki -, már csak a verset kellett felidéznie, amit nem mondott vagy tíz éve, de azzal semmi gond. Kalapjára pántlikát kötött - szóval minden olyan volt, mint régen, a hajdani szép időkben, amikor még bandákba verődve járták sorra a tanyavilágot. Hogy berúgtak? Hát istenem, az vele jár a locsolással! Muszáj inni, ha kínálják az embert!

Sietnie kellett, mert hamarosan hazaérkezik a család, Isten tudja, honnét, és a szomszédok is mozgolódnak - tisztán ide hallatszott a liftajtó csapódása. A mellettük lévő lakásból is átszűrődtek a zajok a vékony falakon. Vilma, ez a kifestett, özvegy dáma nagyot fog nézni, ha majd beállít hozzá, ilyet még úgyse látott.

De miért is várna a családra? Addigra két-három szomszédot lerendez, s akkor még ott a többi emelet, négy-négy lakással.

Magára kapta a kabátját, fejére illesztette a feldíszített kalapot és a „kölnivizes” üveggel a kezében, hetykén kopogtatott Vilma ajtaján. Bentről éktelen kutyaugatás válaszolt és egy bosszús férfihang:

- Ki a jó franc az éppen most? Vársz valakit?

- Vár a fene, egyéb se hiányozna. - Nyílt az ajtó és ott állt a vörös hajú, agyonfestett dáma, csipkés kombinéban, mögötte atlétatrikós, nagy darab férfi bámult át a vállán, kezében dobozos sörrel. Arcuk megnyúlt, amikor a felpántlikázott öregember meglátták.

De Béni bácsi se látott, se hallott, hanem ünnepélyesen rázendített a mondókájára.

- *Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam,
Elakart her...* - de csak eddig jutott.

Vilmáék végre felocsúdtak és iszonyú röhögésbe törtek ki.

- Ki ez? - kérdezte a férfi. - Csak nem a titkos udvarlód? Vagy koldus? Adj neki valamit. Hé, öreg, akar inni egy sört?

- Ne, hagyj csak, ismerem - jött zavarba Vilma. - Itt lakik a szomszédban. Nézze, papa, hagyja ezt a bolondozást, ne tegye nevetségessé magát, hiszen tudhatja, hogy ez városban már rég nem divat - és ismét erőt vett rajta a kacagás. - Na menjen már, menjen! - fuldokolt a nevetéstől, és az ajtót bevágta az öreg orra előtt.

Béni bácsi megkövülten állt, kezében a szagos vízzel teli üveggel. Hogy van ez? Ő bolondozik? Hiszen, ha Vilmácskának nincs ura, akkor az az ember ki volt? Biztosan rokon. Mi bajuk, hogy nem fogadják jó szívvel az ő húsvéti köszöntését? Valamiben megzavarta őket?

A következő ajtóhoz lépett, hátha otthon vannak.

- Mindjárt! - válaszoltak a csöngetésre. Fiatal lány nyitott ajtót. Mosolygó szája tátva maradt a meglepetéstől.

- Csókolom - mondta hökkenten, de látszott rajta, hogy erővel fojtja magába a kitörni készülő nevetést. - Apuékat teszik keresni?

- Inkább az anyját, kislány. És persze, magát is. Locsolni jöttem!

- Tessék...? - Ekkor ért oda a mama. - Ki az? - kérdezte.

Béni bácsi, nem várt tovább, hanem fújni kezdte, ahogy illik:

- *Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam...*

- Jaj, de aranyos! - sikoltotta a lány. - Hogy a bácsi milyen vicces! Nézd, anyu, egy kéregető! Adjunk neki pénzt.

Az anyja azonban korántsem volt ilyen elnéző.

- Kérem, ne haragudjon, elhiszem, hogy jót akar, de mi komoly, művelt emberek vagyunk, az ilyen vásári mutatványokból nem kérünk. Nem szégyelli magát, idős, meglelt ember léteire itt cirkuszoszni? Még szerencse, hogy a férjem nincs itt itthon - s már zárta is az ajtót.

Béni bácsi értetlenül ácsorgott egy ideig. Mifélek ezek a városiak? Azért haragszanak, mert megtisztelti őket? Még hogy kéreget...! Vagy még sosem hallották, hogy húsvétkor az illendőség úgy kívánja, hogy a fehérnépet meglocsolják? Örüljenek, hogy nem vödörrel érkezett.

Még egy utolsó próbát tett. A következő lakásból csinos fiatalasszony nézett ki a csöngetésre. Arcán csodálkozás tükröződött.

- Mit óhajt, kérem?

- *Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam. El akart hervadni, szabad-e locsolni?* - darálta elszántan az öreg. Már kapta is elő az üveget és emelte volna, de az asszonyka rémülten felsikoltott.

- Segítség! Ez az ember megőrült! Meg akar támadni!

Kivágódtak a lakások ajtajai, egy melegítő férfi lefogta az öregembert, kicsavarta belőle az üveget.

- Mi van ebben? Pfuj, de büdös! Mit akart ettől az asszonytól?

- De hát én... én csak... - hebegte kétségbeesve Béni bácsi. - Eresszenek! Félreértik a helyzetet... Húsvét van!...

- Jézusom - nevetett fel egy nő -, ez a szegény ember locsolkodni akart. Hát persze, a gyerekei tanyáról hozták fel, éppen tegnap panaszkodott a menyé, hogy mennyi baj van vele, örökké láb alatt van, nem tud mit kezdeni magával. Bácsika, figyeljen rám, menjen szépen vissza a lakásukba, és gyorsan dugja el az üvegét, mert ha Zsuzsika meglátja, a fején veri szét. Na, húzza a csíkot, amíg szépen mondom! - tuszkolta maga előtt.

Béni bácsi végre megértette, hogy amit tett, az helytelen, legalábbis a városiak szemében. Nagyon elszégyellte magát.

- Ne haragudjanak... - motyogta. Pántlikás kalapját maga előtt tartva megindult a lépcsőház felé, a liftbe nem mert beszállni egyedül. Amikor leért az utcára, a szagos vízzel teli kólásüveget bedugta a zsebébe.

Alig ment egy háztömbnyit, amikor látta, hogy a fia és a menyé most érkezik haza autóval az unokákkal együtt. Tudta, hogy öt perc múlva mindenről értesülnek és akkor... óh, nem, nem, akkor inkább a halál!

Béni bácsit heteken át körözte a rendőrség.

Másfél hónap múlva találták meg a tanya romjai alá bebújva. Ott feküdt az öreg, holtában is szorongatva a „kölnivizes” üveget.

Az orvos végelgyengülést állapított meg...

A temetésekor Zsuzsika, a menyé, keresztet vetett és halkán megjegyezte:

- Talán jobb is szegénynek. Már nem volt beszámítható. Képes lett volna körbelocsolni a házat! Micsoda szégyen!

A férj nem szólt semmit. Ő sejtette az igazságot. Könnyei végigfolytak az arcán, de nem törülte le.

Az unokák jókedvűen vihorásztak. Végre visszakapják a szobájukat! Amúgy sajnálták az öreget, jókat lehetett derülni rajta. Olyan muris volt a tájszólásával, meg ahogy örökké a múltat emlegette, s még a videót se tudta kezelni.

Csak a haverok elől kellett bújtatni, nehogy meglássák...

KÖDÖS HAJNALOK - *Törölve!*

Éjfélre járt, amikor a sápadt, vézna dongájú, szemüveges fiatalember felállt az asztal mellől és örömtől könnyes arcát a hűvös ablaküveghez szorította.

Szinte hinni se merte: sikerült, megírta élete első novelláját! Állj meg világ és borulj térdre - fohászkodott némán. - Most indul hódító útjára egy reményteljes, friss tehetség, ki majdan gondolatai erejével megváltja az önemésztő emberiséget minden bajából! Ámen! - és keresztet vetett.

Visszaült az asztalhoz és meghatottan bámulta a kéziratot. Nagyon jól mutatott! Legfelül vastagon aláhúzva emelkedett ki a cím: *Ködös hajnalok*. Alatta kisebb betűkkel: *Írta: Fabriczi József*.

Vége a hosszú hetek óta tartó tépelődéseknek, amikor kába fejjel másra sem tudott gondolni, mint a maga teremtetten világra, azokra az elképzelt nőkre és férfiakra, kiket ő hozott létre, jellemet és feladatot adva nekik, akik azt mondták, amit ő akart, s úgy, amiként ő kívánta.

Főbe kólintotta a rádöbbenés: mekkora felelősség van egy író vállán! Örömet, bánatot ábrázolhat, akár egész világmindenséget alkothat a tollával. Nevelhet és rombolhat, égbe emelheti olvasóit, vagy a pokol fenekére taszíthatja, ha úgy tartja a kedve. Hej, varázslók az írók! - s e perctől ő is közéjük tartozónak tekintheti magát.

Persze, korai az öröm, egyelőre még nagyon az elején van a varázslásnak, de a többiek is így kezdhették valahogy.

Atyai barátjára, Köves Ottóra gondolt, a hírneves költőre, a rangos irodalmi folyóirat nagyhatalmú főszerkesztőjére, aki ide s tova két éve fogja a kezét, engedi, hogy időnként egy levegőt szívjon vele, elkísérje fellépéseire, s néki olvassa fel vadonatúj verseit. S micsoda verseket, óh, egek! - mily pazar gazdagsággal, mégis tömören, világos értelemmel áradnak a fenséges gondolatok! Mikor fog ő úgy írni?

A Mester szerint ennek is hamarosan eljön az ideje, csak bíznia kell önmagában és hallgatni a Mester tanácsaira. S lám, igaza lett! Nem hiába tanult rengeteget a költőtől; itta minden szavát, műveltsége, káprázatos memóriája lenyűgözte, s íme az eredmény. Hát csoda, ha Köves Ottót, a kiváló legkiválóbbját választotta példaképének?

De most ő is létrehozott valamit! A *merem-nem merem* örökké visszatérő kishitúsége végképp a múlté. Holnap jelentkezik Ottó bácsinál és eléje teszi a *Ködös hajnalok*-at.

A Mester odáig lesz a boldogságtól!

Reggel kapkodva lezuhanyozott, felhajtott egy kávé és bement az egyetemre. Sok értelme nem volt, az előadásokra képtelen volt figyelni, ráadásul a barátnője, Kriszta, mindenáron ki akart erőszakolni egy randit estére. Hiába magyarázta neki, hogy a mai nap fordulópontot jelent az életében, a lány megfenyegette: ha Jócó nem hajlandó, majd akad más, akivel elmegy a diszkóba.

Hát csak menjen, kit érdekel ez most! Három hónapja járnak együtt, tudnia kéne, hogy mindennél fontosabb számára a bizonyosság: van-e tehetsége az íráshoz, vagy csak képzelet.

Délben hazarohant, evett valamit, aztán újból és újból rávetette magát a novellára. Igyekezett szigorúan, külső szemmel olvasni, beleélni magát a Mester helyébe: milyen érzés lesz követni a cselekményt, a dialógusokat, vajon eléggé életszerűnek találja-e a figurákat? - de mire észbe kapott, magával ragadta a történet, s kezdhette előlről.

Végre elérkezett a délután négy óra. Ez volt az az időpont, amikor már szabad volt telefonálni a Mesternek. Szívdobogva tárcsázott.

- Igen... - hallatszott a jól ismert hűvös, kimért hang.

- Tiszteletem, Ottó bácsi, én vagyok... Fabriczi...

- Jócó? - Köves nem titkolta csalódottságát. - Na, mondd!

- Kérem, Ottó bácsi, nagyon szeretném, ha ma találkozhatnánk.

- Muszáj? Vendégeim vannak. Mi az a roppant sürgős?

- Írtam valamit... egy kis novellát. Szeretném megmutatni.

- Igazán? - A meglepődés őszintének hatott. - Erre kíváncsi vagyok. Nézzük csak, most négy óra... mondjuk gyere ide fél hatra, adok neked huszonöt percet. Rendben?

- Hálásan köszönöm, Ottó bácsi. Annyi elég is lesz.

Jócó ötkor már a ház előtt ténfergett, percenként lesve az óráját. Kövesné éppen ekkor érkezett haza a bevásárlásból és meglátta a fiút.

- Ejnye, ejnye, Jócóka, miért ácsorog itt az utcán, miért nem ment fel a lakásba? Ottó egyedül van, ráér, ledőlt aludni, de reméljük, azóta fölébredt. Tudja, hogy maga mindig szívesen látott vendég nálunk.

- Azt mondta, vannak nála és fél hatra hívott...

Kövesné egy pillanatig zavarba jött, de rutinosan feltalálta magát.

- Ja, azt mondta? Persze, el is felejtettem. Annyi baj legyen, hátha már elmentek, jöjjön nyugodtan - és belekarolt a fiúba, vitte magával.

Köves csöppet sem haragudott, amiért Jócó félórával hamarabb érkezett. Házikabátot viselt, a szemét dörzsölgette, pipázott, ritkuló őszes haja kócosan meredezett szanaszét. A szobát kellemes dohányfüst illata árasztotta el. Kezét messziről nyújtva sietett leghívebb rajongója elé.

- Örülök, hogy látlak! - mondta és megölelte vendégét. - Iszol valamit?

- Nem, köszönöm - háritotta el a fiú. Sose szokott alkoholt inni, legföljebb egy feketét fogadott el.

- Hé, Vilma, kávé! - kiáltott a konyha irányába a költő, aztán egy mártír fájdalmával hozzátette: - Ennyi év után magától is behozhatná. Miért kell könyörögnöm? Ez olyan megalázó! Ül le!

Jócó helyet foglalt a vendégeknek fenntartott fotelban. Vilma belépett és lerakta a tálcát a kávéval, csészékkel, cukorral. Kifelé menet visszaszólt a válla fölött:

- Ezerszer megmondtam, nem vagyok süket, légy szíves, ne üvöltözz velem, mint egy vadállat, nem a cselédeddel beszélsz. Mellesleg, már elő volt készítve a kávétok, amikor ordítottál.

- Én nem szoktam ordítani, kikérem magamnak! - pattant fel pulykavörösen Köves. - Hallottad, ezt, Jocó? Még hogy én ordítok! Soha nem beszéltek nagyobb tisztelettel nővel, mint én övele, holott nem érdemli meg. Ne házasodj meg, fiacskám! - vonta le a tanulságot a költő és a bárszekrényből félig telt konyakos üveget vett elő.

Jocó kínosan érezte magát, jóllehet, nem ez volt az első eset, amikor Kövesék megfélemlítkeztek magukról a jelenlétében. Talán mert úgy tekintik, mint családtagot, aki előtt szabadon viselkedhetnek? Ettől a gondolattól megkönnyebbült és zaklatottsága is alábbhagyott.

- Szóval mit írtál, Jocóka? - kérdezte a házigazda nagyot ásítva.

- Novellát - rebegette a fiú.

- Novellát?! - húzta fel a szemöldökét csodálkozva Köves, mintha életében először hallaná ezt a fura szót. - Mi a manó! Mutasd! - és nyögve lehuppant az íróasztal mögötti székbe.

Jocó imbolygó kezekkel nyújtotta át a kéziratot.

- Elnézést kérek, nincs írógépem. Vigyáztam, hogy azért olvasható legyen.

- Semmi baj! - legyintett a Mester. - Néha az én írásomhoz is tolmács kell. Tehát azt mondd, novella... novellácska... húha! Hosszú, de ettől még lehozhatnám a lapomban. Feltéve persze, hogy... hiszen érted, nem szabad megsértődni... a színvonal, ugyebár...

- Eszembe se jutna ilyesmi, Ottó bácsi. Csupán azt szeretném tudni, érdemes-e írással foglalkoznom, van-e bennem tehetség. Már régóta tetszik biztatni, hogy próbálkozzam. Most végre elkészült. Várom a letolásokat. Tudom, hogy őszintének tetszik lenni.

- Hagyd már ezt a tetszikezést, ki nem állhatom - ripakodott a fiúra Köves. - Foglalkozzunk inkább a műveddel.

Jocó szeméből kis híján kipottyant egy könnycsepp a *műveddel* szó hallatán. Időközben Köves körülményesen hozzákészült: a szemüvegét törölgette, újratömte a pipáját, meggyújtotta, bedobott egy jókora, dupla adag konyakot, majd kezébe vette a kéziratot.

Már a címnél felhorkant.

- Mi az, hogy *Ködös hajnalok*? Mit akarsz érzékeltetni ezzel a hátborzongató címmel? Az emberben rögtön előrémlik a saját felkelése és kileli a hideg. Brrr! Ne csináld ezt velem, kérlek! - nyafogta.

- Az a helyzet - érvelt hökkenten Jocó -, hogy a cselekmény vonaton játszódik, hajnalban. Tetszik tudni, ezek olyan dolgozók, akik évek óta, nap mint nap ingáznak és...

- Jó, jó, értem - állította le kedvetlenül a költő. - De akkor is... Muszáj a *ködös* és a *hajnal*? Nem volna elég, hogy *Reggeli utazás*? Járjanak a dolgozóid kilencre vagy tízre.

- Sajnos nem lehet, ugyanis gyári munkásokról van szó... - védekezett erőtlenül Jocó. - De ha úgy gondolja Ottó bácsi...

- Úgy gondolom! - mondta ellentmondást nem tűrően a Mester. Áthúzta a címet és beírta piros filctollal: *Reggeli utazás*. - Bár szerintem még ez is sok. Jobb lenne az, hogy *Vonaton*. Igen! Rövid, velős, tárgyilagos. Jegyezd meg, lehetőleg soha ne használj hosszú címeket!

- Értem - bólintott Jocó és szomorúan nézte, hogy az eredeti címet másodszor is átjavítja a kegyetlen piros tinta.

- Akkor lássuk. *A kalauz kialvatlan szemekkel, morcosan lépett a fülkébe, ahol hatan ültek...* Egy pillanat! Mennyien? Hatan? Drága gyermekem, ezt senki nem fogja megenni. Egyébről sem hallunk, mint hogy a MÁV nem győzi leépíteni a korai járatokat, mert nincsenek kihasználva, magyarán, ráfizetések. S te azt akarod elhitetni az olvasóiddal, hogy a fülke zsúfolva van?

- Kell a hat fő, mert közöttük alakul ki a konfliktus. Ahány ember, annyi jellem, annyiféle sors. Minden áldott reggel és este együtt utaznak, barátságok, ellentétek alakulnak ki közöttük, klikkek születnek és szűnnek meg. Rajtuk keresztül szeretném bemutatni, milyen indulatok feszülnek az összezártáguk mögött. A lakótelepek...

- Elismerem, jól hangzik, de akkor is erőltetett és elcsépett. Hallgass rám, tudod, hogy a javadat akarom. Legyenek maximum négyen... de inkább hárman. Az még úgy-ahogy hiteles is lenne. Bár, ha neked volnék, kihagynám a kalauzt. Minél kevesebb alakot mozgatsz, annál könnyebb a dolgod. Vagy ha mindenáron ragaszkodsz hozzá, írd azt, hogy a kalauz belép és lekezelet a jegyket. Slussz. Ennyi.

- Elnézést, Mester, a kalauz kulcsfigura, valójában ő a főszereplő, aki feloldja szituációt, összebékíti a haragosokat...

- Miért pont ő? - A költő úgy kérdezte ezt, mintha személyes sértés érte volna. - Miért nem egy művelt értelmiségi?

- A kalauz is az, ízig-vérig értelmiségi. Mint a végén kiderül, magyar-történelem szakos tanár, nyelveket beszél, de kénytelen volt átképezni magát, mert megszüntették a gimnáziumot, ahol a feleségével együtt tanított. Négy gyereke van és...

- Helyben vagyunk! - fanyalgott Köves. - A szokásos sablonok. Régen a Patyolat, most meg a szegény munkanélküli pedagógusok. Aktuálisabb, mellbevágóbb témát nem találtál?

- De ha egyszer ez a valóság! Bocsánatot kérek, azt senki sem tagadhatja, hogy az oktatással bajok vannak, a leépítések miatt ezrével kerültek tanárok az utcára. Szerintem ez nagyon is időszerű probléma, az ilyesmikről okvetlenül írni kell.

- Igen, barátocskám, az újságíróknak, a sajtóhiénáknak, de nem a szépíróknak. Nekünk, művészeknek, az a dolgunk, hogy a hétköznapi szürkeségében megkeressük és felmutassuk a népnek a szépet, a felemelőt, a nemesebbet. Nézd, én a világért sem akarom rád erőltetni az elképzeléseimet, írd, amiről akarsz, a te dolgod, a tanácsomat kérted és én elmondtam a véleményemet. De ha téged nem érdekel!...

- Már hogyne érdekelne, Mester! - riadt meg a fiú.

- Na látod. Elvégre meg akarod jelentetni, vagy nem?

- Remélni sem merném...

- Miért? Ez egy nagyon jó kísérlet, csak gyomlálni kell rajta keveset. Nincs semmi szégyenkezni való, olykor még velem is megesik, hogy belejavítok a verseimbe. Azt viszont beláthatod, hogy így nem hozhatom le, elvégre, mint főszerkesztőnek, nekem kell vállalom a felelősséget minden sorért. Ne feledd, Jocóka, úgy szeretlek, mintha a saját, egyszülött fiam volnál. Feltételezed rólam, hogy rosszat akarok neked? Vagy azt hiszed, tönkre akarom vágni életed első novelláját?

- Isten őrizz! - sápadt el a fiatalember. - Hogy is hihetnék ilyet!

- Rendben van! Tehát hol is tartottunk? Igen... az első bekezdés. Nos, ha rajtam múlna, hagynám a fenébe ezt a civakodó bandát, a túlbuzgó kalauzzal együtt. Legyen a fülke... üres! Úgy van! Nagyszerű ötlet! Pislákoló fények, leeresztett ablak, süvölt a szél, távolban egy falucska elmosódó látványa, a völgyben megbújó, apró házacsákák, füstölgő kéményekkel, türelmetlenül dudáló autósok - s a vonat száguld a reggeli nap tündöklő sugarában. Micsoda költői kép! Tetszik?

- Igen... szép... - makogta csüggedten Jocó -, ámbár így gyökeresen elüt attól, amit akartam. Kezddhetem előlről.

- Miért kezdenéd? Nagyon jól van ez így, ahogy van, csak itt-ott kell átjavítani. Ha megengeded, szívesen beírom a változtatásokat, hogy ne kelljen vele bíbelődnöd. Jó?

- Ööö... jó.

Köves felhajtott még egy dupla konyakot és írni kezdett. Eleinte a kéziratba róttá piros tintával a betoldásokat, a sorok hemzsegték az áthúzásoktól, aztán tiszta papírt vett elő és azon folytatta. Legfölülre odaírta az új címet: *Vonat*. Az sem zavarta, hogy a pipája kialudt.

Innentől kezdve simán ment minden. Köves megszállottan írt, Jocó búsan lapozgatott valamilyen képes folyóiratot. A nagy csöndre benyitott Vilma, megnézni, nincs-e szükségük valamire, de látva a helyzetet, gyorsan visszahúzódott. Köves észre sem vette az ajtónyitást, annyira elmerült a munkában. Eleinte még bele-belepislantott Jocó szövegébe, később már azzal sem törődött, csak írta, írta megállás nélkül, amit jónak velt.

Jocó álmélkodva figyelte, milyen sebesen száguld a költő tolla, egyik sor folyt a másik után, röpiült a kéz a hófehér papír fölött. Szóval így dolgoznak a nagyok? Ő bezzeg minden mondatot tízszer is megrágott, mielőtt le merte írni. Kereste, nincs-e pontosabb, erőteljesebb jelző; figuráinak személyiségén hosszasan eltöprengett, s lám, a Mester úgy rázza ki a kisujjából, hogy meg se kottyán neki.

Sajnálta, hogy a kigondolt történet másként alakul, mint szerette volna, különösen a kalauzt fájalta. Megkedvelte a szelíd, okos tanárt, aki olyan szépeket, bölceket mondott és mire célba értek, valamiképpen mindig sikerült elsimítania a viszályokat.

- Kész! - állt fel egy óra múlva diadalmasan Köves. - Tessék, másold át magadnak és Vilma mindjárt le is gépeli. Ha meg vagy elégedve, holnap beviszem a szerkesztőségbe. Akarod előtte elolvasni? Félek, hogy nehezen tudsz kiigazodni a kézírásomon.

- Nem, köszönöm, majd inkább a gépelt változatot... - mondta Jocó lelombozódva, s azon tűnődött, voltaképpen mi köze van neki az egészhez? De mindegy, a Mester szava szent és megfellebbezhetetlen.

Vilma hamar végzett, s már hozta is az anyagot.

- Ezt maga írta, Jocóka? Van egy-két lapos rész, itt-ott zavaros, de majd Ottó segít kijavítani, ha szépen megkéri. Ahhoz képest, hogy kezdő, ügyes! Gratulálok!

- Köszönöm... - nyögte Jocó szégyenkezve.

Köves gyanakodva méregette szemüvegén át az asszonyt

- Mit akarsz azzal mondani, hogy lapos, zavaros részek?

- Semmi, nem érdekes - legyintett Vilma. - Kissé egyhangú a cselekmény, már ha egyáltalán beszélhetünk cselekményről. Nekem olyan, mint egy erőltetetten modern szabad vers. Miért nem ír valami komolyabbat, Jocóka? Ismeri a mondást: a téma az utcán hever. Maga intelligens ember, ennél százszorta többre volna képes.

- Én nem vagyok költő - szabadkozott a fiú pironkodva.

- Na és, számít az? Nem maga lenne az egyetlen, aki költőnek képzei magát anélkül, hogy életében egy épkézláb rímpárt kitalált volna - mondta Vilma és lesújtó pillantást vetett a férjére.

A novella már a következő számban megjelent. Jocó tágra nyitott szemekkel olvasta a nevét:

- *Fabriczi József: Vonat.*

- No, milyen érzés nyomtatásban látni első munkádat? - kérdezte mosolyogva Köves az ifjú szerzőtől, amikor a szerkesztőségben átadta neki a még illatos példányt és a honoráriumot. - Örülsz?

- Igen... Azt hiszem... Bár...

- Bár?... Mondani akartál valamit?

- Semmit - felelte gyáván Jocó. - Köszönöm a segítséget.

Hóna alá vágta a lapot és kisietett az irodából. A közeli parkban leült egy padra és olvasni kezdte a *Vonat*-ot. Bődületes marhaság, ködös filozofálás, értelmetlen, összefüggéstelen szóvirágok halmaza; Jocónak eleredtek a könnyei. Zsebét égette az ötezer forint, legszívesebben odaadta volna az első koldusnak.

- Most író vagyok, vagy nem? - tette fel a nagy kérdést önmagának, de választ nem tudott adni rá.

Fogta a lapot és a szemeteskukába hajította.

Fabriczi József életében először leitta magát a sárga földig.

Nem számított, mennyibe kerül. Telt a honoráriumból.

KÜLVÁROSI FAGYLALT

A kisfiú hat éves lehetett. Arca merő kosz, térdén friss heg vöröslött, félmeztelen volt és egyetlen szakadozott rövidnadrág lifegett soványka testén. Mezítláb volt, kócos szőke haja a homlokába lógott, szája szélénél vékony csíkot húzva csurgott a nyál.

Terike ráérősen, félszemmel figyelte a gyereket, aki már vagy tíz perce állt ott, moccanatlanul, merően bámulva a hűtőedényekben sorakozó, csábosan illatozó fagylaltokat. Szeme olyan sóvárogva tapadt rájuk, hogy a lánynak megesett rajta a szíve.

- Mi van, kisöreg, nincs pénzed? - kérdezte mosolyogva.

- Nincs... - suttogta a gyerek alig hallhatóan.

- Beszélj hangosabban. Hogy hívnak? Hol laktok?

A fiú bizonytalanul a háta mögé bökött a fejével.

- Arra... ott.

- Ne mesélj nekem, arrafelé már nincsenek házak, csak bokrok meg a szeméttelp. Hazudsz, te betyár! Szóval, hol laktok?

- Ott... a bokrosban.

- Na jó - hagyta rá Terike. - Kapsz egy adagot, ha megmondod a neved.

A gyerek szeme mohón tágra nyílt.

- Sanyi... és csokisat, ha lehetne...

- Még válogat is! - nevetett Terike, aztán fogott egy tölcsért és a kanállal jókora gombócot kanyarított az edényből. - Na, fogjad, te... te Sanyi!

Meglepetésére a fiú vadul kirántotta a lány kezéből a tölcsért és lélekszakadva futni kezdett vele, anélkül, hogy belekóstolt volna. Egy távoli bokor irányába nyargalt, ahol eltűnt, mintha nem akarná, hogy lássák, miként habzsolja fel az olcsón szerzett finomságot.

Hamarosan ismét megjelent és kissé távolabbról, nagyokat nyelve bámulta kitartóan a fagylaltos pultot. Most se szólt, csak nézett esengőn. Terike nem bírta megállni, hogy rá ne szóljon:

- Most meg mit akarsz, nem volt elég? Elfogyott a fagyid?

- El...

- S kéne még egy adag, igaz?

- Igaz - mondta a fiú és szemlesütve előbbre merészkedett.

- Csak nehogy a főnök meglássa, mert akkor kikapunk mindketten. Nem bánom, nesze még egy gombóc, de meg ne lássalak...

Be sem fejezhette a mondatot, mert a fiú - akárcsak az imént -, amint megkapta az adagját, rohant a bokorhoz. A lány sajnálkozva nézett utána: szegény kölyök, ez is korán kezdi a koldulást!

Időközben megélénkült a forgalom, jöttek sokan, ki ezt kért, ki azt, Terike alig győzte kiszolgálni a hirtelen felgyülemlett sort. Egészen megfélemezte a gyerekeket, amikor szeme ismét megakadt az ágrólszakadt kis alakon. Ugyanott állt, ahol korábban, leszegett fejjel, csak a szeme rebbent üzött kutya módjára körbe-körbe.

Szerencséjére éppen ekkor fogytak el a vevők, Terikének megint volt szusszanásnyi ideje. Már-már ismerősként szólt oda:

- Ha gombócként jársz ide kéregetni, elkopik a lábad, hallod-e! Ennyire szereted a csokifagyit? Na, gyere ide, nem harapom le a fejed.

A fiú közelebb óvatoskodott. Most a földet bámulta és egyik lábával a másikat piszkálta félszegen. Váratlanul felpillantott és Terike hökkenten látta, hogy a gyereknek potyognak a könnyei.

- Hé, veled meg mi történt, öcsi, miért bögsz, nem haragszom rád. Annyira odavagy a fagyaltért?

- Nem... nem én... A húgom... Neki viszem. Ez az ebédje...

- Micsoda? - a lány nagyon meglepődött. - Miket beszélsz? Miféle húgod és mi az, hogy ebéd... Ki van ott a bokorban?

- Mondom, a testvérem - hüppögte a fiú. - Nem tud járni.

- És a szüleid hol vannak? Mit jelent ez az egész?

- Anyu tavaly meghalt... Volt lakásunk, de aput lecsukták, mert megütötte a rendőrt, amikor kirakták a bútorokat az utcára, minket meg el akartak vinni valami rohadt intézetbe, de megszöktünk. A húgomnak csípőficama van. Öt éves. Most a bokorban lakunk. De ne tessék elmondani senkinek, mert akkor megint...

- Várj, várj! Hiszen ez rettenetes! - Terikének egyből összeszorult a torka. - Két gyerek csak úgy a szabad ég alatt! Ilyen nincs! Figyelj, Sanyika, én most odamegyek a testvéredhez, ha valaki jönne, mondd, hogy rögtön itt vagyok, vagy kiáltsál. Megértettél? Sietek! - Felkapott két darab krémest és valósággal repült a bokor felé.

A kislány egy széthajtogatott kartondobozon feküdt, körötte mindenféle limlomok. Arcocskája feketéllett a piszoktól, a haja kócosan meredt az égnek. Amikor meglátta a fehér köpenyes nénit, nagyon megrémült, azt hitte, orvos, és érte jönnek. Nagyot sikoltott:

- Sanyi! Sanyi! Gyere...!

- Ne félj, kicsim, semmi baj - guggolt le hozzá Terike és magához szorította a remegő csöppséget. - Látod, hoztam neked finom süteményt, tessék, edd meg. Nem akarlak bántani. Nyugodj meg...

A kislány abbahagyta a kiabálást és tele szájjal falni kezdte a krémest. Úgy tömte magába, mint aki napok óta nem evett.

- Mit tegyek, Uramisten, mit tehetek? - tördelte a kezét kétségbeesve Terike. - Itt mégsem hagyhatom őket. Micsoda világ!...

Elhatározta, hogy azonnal telefonálni fog... de hová is? Kiket kell ilyenkor értesíteni? A rendőrséget? A gyámhatóságot? Vagy az önkormányzatot?

- Nemsokára visszajövök, kicsim! - mondta a kislánynak és megcsókolta a vaníliakrémtől maszatos csöppséget.

Az üzletnél a tulajdonos várta, dühtől eltorzult arccal. Lapátnyi kezével a fiú nyakát markolta és fenyegetően meredt a lihegve érkező lányra.

- Te hol tekeregsz? Ez az rafinált kis tolvaj kirámolhatta volna az egész üzletet, ha én nem veszem észre, hogy itt ólálkodik.

- Nem tolvaj! - védte a fiút Terike megszeppenve. - A kishúga...

- Fogd be a szádat! Ki vagy rúgva! Most, azonnal! Nekem nem fogsz összejátszani ezekkel a csibészpalántákkal. Ide azt a köpenyt!

- Könyörgöm... ne küldjön el - fakadt sírva a lány. - Tudja, hogy a szüleim munkanélküliek, az én keresetemből élünk. Ha felmond...

- A te bajod! Inkább a dolgoddal törődtél volna! Na tűnés innen!

Terike lesújtva állt, képtelen volt megszólalni. Nézték egymást a kisfiúval, aztán a gyerek bizonytalanul odanyújtotta a kezét.

- Igazad van, menjünk - mondta Terike és összekulcsolt ujjakkal megindultak a bokor felé.

A délutáni napot sötét felhő takarta el, a szél is feltámadt.

Lehet, hogy *vihar* közeledik?....

LÁZADÁS

Szása Agocsorján, a Válogatás szépirodalmi kiadóvállalat főszerkesztője gondterhelten forgatta a vaskos kéziratot, amely **A TÁPLÁLKOZÁS-TUDOMÁNY BUKTATÓINAK MODERN MEGKÖZELÍTÉSE, VALAMINT EREDETI MINTA-ÉTELRECEPTEK** hangzatos címet viselte.

Azon töprengett, mi közük van nekik a témakörhöz? Megalapításuk óta kizárólag szép-prózával, versekkel, esszékkel foglalkoztak, de Jozsif Antologidze, a minisztériumi félisten odatelefonált ma reggel, hogy kezelje jóindulatúan a rendkívül tehetséges, sokoldalú szerző munkáját és mindenképpen találja meg a benne rejlő mögöttes értékeket, s ha lehet, soron kívül adjon neki zöld utat. Előző napon Eva Guljaskaja, a szerkesztőség esze, gömbölyű arcocskáján savanyú mosollyal tette asztalára az anyagot:

- Olvasd, Agocsorján elvtárs, épülésedre szolgál minden betűje, feltéve, hogy megérted.

Akkor ügyet sem vetett az okos főmunkatársnő szavaira - kellően megedződött az ifjú titánok világot felforgató újításaival szemben -, most azonban zavarban volt. Lehet, hogy ezúttal is Guljaskajanak lesz igaza, mint mindig? De hogyan utasítsa el a nagy Jozsif kérését, hogy meg se sértődjék, és saját pozícióját se veszélyeztesse? Hm! És hol a szerző neve? Név nélkül egyetlen mű sem adható ki, hacsak Antologidze elvtárs nem vállalja a felelősséget. Ezt okvetlenül tisztázni kell, s ha igent mond, akkor nincs mese, jobb mielőbb túllenni rajta, előbb-utóbb úgyis az lesz a vége, hogy az erősebb kutya győz.

Felütötte a kéziratcsomót, de már az első oldalnál bedühödött: „... ezért lehetőleg mellőzzük a húskészítményeket - állt a szövegben -, a zsíros ételek fogyasztását, mivel ezek növelik a koleszterinszintet, amiként a magas cukortartalmú éledelek is károsak a szervezetre nézve...” - és Agocsorján az asztalra csapott mérgében.

Megörült ez az alak? Örülünk, hogy napjában egyszer van mit ennie a népnek, hogy nem halnak éhen, s nem azzal hergelni, hogy miként kellene modernül táplálkoznia!

S mit kínál helyette a bölcs szerző? Hát persze, zöldségfélét, mintha nem eddig is murok-répán meg sós vízben főtt burgonyán éltek volna az emberek: „... ajánlatos a létfontosságú vitaminokat tartalmazó articsóka, bambuszrügy, a nemes gombaféleségek elterjesztése, továbbá a konyhakertekből ismert étkezési növények - saláta, spenót, sóska, uborka, stb. - termesztése...”

- Hol él ez az ember? - mérgelődött a főszerkesztő. Eddig sem ettek mást, a hentes már tavaly bezárt, legföljebb az üzemi konyhákban látnak havonta egyszer mócsingot, cukorért órákig kell sorba állni, s ha végre bejut az illető a boltba, jó, ha lőknek neki fél kilót, s annak ki kell tartania a következő cukorosztásig, aminek időpontját csak a párt, a jó Isten és az Amerika Hangja képes megjósolni.

- Nem adom ki - határozta el szilárdan Szása Agocsorján -, akkor se, ha Antologidze a feje tetejére áll is. Nem fogok lázadást kirobbantani egy ilyen marhasággal. Akkor inkább Lenin összesét!

Már éppen telefonálni akart, amikor kopogtatás nélkül Eva Guljaskaja nyitott be az ajtón:

- Antologidze elvtárs van itt... - súgta izgatottan, de nem folytathatta, mert egy hatalmas termetű, bozontos bajuszt viselő, éktelenül kövér férfi sodorta félre az útból, és az irodába betolatott Jozsif Antologidze. Messziről nyújtotta szőrös kezét és úgy harsogott, hogy belerezegtek az ablakok.

- Hogy s mint, drága Agocsorján elvtárs, hogy mennek a dolgok, hallom, ki se látszanak a munkából, a támogatás meg kevés. Na de azért vagyunk mi a hivatalok élén, hogy segítsünk, nem igaz?

Agocsorján kényszeredett mosollyal felállt, hogy üdvözlje rangos látogatóját, aki még soha nem járt náluk; kis híján felsikoltott, mert a vendég olyan erővel szorította gyöngé, íráshoz szokott ujjait.

- Tisztelettel köszöntöm szerény vállalatunknál...

- Csak semmi formáság, kedves Szása elvtárs - nyögött a fotelba omolva Antologidze elvtárs.

- Mi jót olvasgat? Megnézhetem? Ó, igen... - lelkesedett -, ismerem a művet és nagyra értékelem. Örülök, hogy máris kézbe vette. Nagyon helyes. Nagyon-nagyon helyes! Mi több: dicséretes! Sőt!

- Szabadna valami közelebbit megtudni a szerzőről? Ugyanis sehol nem látom a nevét. Bizonyára képzett élelmezésügyi szakember az illető.

- Hát... ööö... nem egészen, bár kétségtelen, hogy zseniális meglátásai vannak.

- Az író stílusa... hogy is mondjam... kissé terjengős. *Sok a betű!*... Idős? Vagy fiatal?

- Ahogy vesszük, kedves Agocsorján elvtárs, ahogy vesszük. Az én hetvenkilenc éves apám fiatal a kilencvenötödiket taposó szomszédhoz képest, s a tizenkét éves fiam szemében egy harminc éves férfi aggastyán. A fiatalság viszonylagos. Fogalmazzunk úgy, hogy a szerző éppen a legjobb korban van.

- Nem értem, minek ez a titkolózás, Antologidze elvtárs - komorodott el Agocsorján.

A vendég viselkedése hirtelen megváltozott. Fülíg pirult, akár egy zsenge szűz lány, kezeit szendén az ölébe ejtette. Szaporákat pislogott és szemérmesen rámosolygott a főszerkesztőre. Halkan fuvalázta:

- Szeretném, ha köztünk maradna, Szása elvtárs. A könyvet... én írtam.

- Maga? - hördült fel Agocsorján, aztán rutinosan megálljt parancsolt az indulatainak. - Az más, így természetesen merőben másként fest a dolog. De attól tartok, a szerzőt mindenképpen kötelesek vagyunk megnevezni, ráadásul előbb-utóbb kiszivárogná. Nehéz az ilyet titokban tartani.

- Annyi baj legyen! - legyintett elégedetten Antologidze elvtárs - Csak hadd szivárogon! Legalább nagyobb lesz a keletje a könyvnek. Meggyőződése, hogy az olvasókat érdekli ez a témakör.

Antologidze elvtársnak igaza lett. A tízezer példányban megjelent mű már az első héten elfogyott. Különösen az állami intézmények, könyvtárak, hivatalok, irodák dolgozói vásárolták lelkesen, amiben közrejátszott egy tapintatos formában megfogalmazott körlevél is, amelyben ugyan nem szerepelt Antologidze elvtárs neve, de mindenki tudhatta, aki akarta... - aki meg nem, arról gondoskodtak, hogy *akarla* tudni -, miszerint a szerző nem más, mint... De, pszt!... - a nevet nem volt szabad kimondani!

A könyv elképesztő sikert aratott, Szása Agocsorján ámult-bámult, s már az utánnyomást készítette elő. Étkezési klubok alakultak, ahol a könyvben leírt receptek alapján főzőverse-nyeket rendeztek. A húst és annak minden származékát végleg kitiltották az üzemi konyhák-ról, csakis zöldségfélét lehetett kapni: káposztalevest spenótfeltéttel és spenótfőzeléket káposztakörítéssel, de a dolgozók választhattak gusztusos sóska-felfűjtat uborkaöntettel, párolt sárgarépát „jó elvtárs módjára”, zellervagdaltat idei céklával és hasonló ingyenséget. A választék bővítése céljából az ebédjegyek árát a duplájára emelték.

Persze, maradiak mindig akadnak. Megjelent az izgága ellenzék, hogy tiltakozásra szólítsa fel a húskedvelőket. Ők is kiadtak egy stencilezett rölapot, melyen a kalóriadús táplálék fon-tosságát emlegették és kifigurázták a nyápicbelűeket. A mérsékelt középjebb - természetesen ez volt a legszűkebb tábor - a vegyes étrend mellett kardoskodott, mondván, az egyoldalúság sosem vezet jóra, ezért ebből is egy keveset - abból is egy keveset, s ha ez nem elég, ki-ki lakjon jól azzal, amit szeret, meg ami van.

A vita viharos gyorsasággal lángolt fel és egykettőre megmérgezte a jámbor lakosság közhan-gulatát, s hamarosan nem akadt egyetlen ember sem, aki semleges maradt volna. A három újonnan alakult párt - a *Húsos Párt*, *Spenót Párt* és a *Zöldséget-Hússal Párt* - a szakszer-vezetekkel karöltve vasárnaponként ünnepélyes nagygyűlést rendezett, még hozzá egy időben, a város főterének három szabad sarkában - a negyediken a kiadóvállalat épülete állt -, és óriási hangszórókon át reggeltől estig egymást szapulták, kölcsönösen dögevőnek, fűzabálónak, zöldhasúnak csúfolva és vadul anyázva az ellenfeleket

Az első tömegverekedés a harmadik héten tört ki. A rendőrség nem avatkozott közbe, nehogy bármelyik fél elfogultsággal vádolhassa őket, inkább hagyták, döntsék el egymás közt a vitát. Előkerültek a karók, a kapanyelek, vasvillák, csurgott a vér - amikor a város híres szépség-királynője, az imádott Edita Tzinegeshvili, kezébe kaparintott egy mikrofont és az erősítőt maximumra véve, beszélni kezdett:

- Elvtársak! Férfiak és nők! Figyeljete rám! Miért egymást veritek, miért nem kérdezitek meg a kiadót, melyik pártnak van igaza? Hívjuk ki Agocsorján elvtársat és kényszerítsük nyilat-kozatra.

A felhevült sokaság szempillantás alatt lecsillapult. Meghökkenve hallgatták az okos szavakat, s mintha vezényelték volna, egyszerre kiáltották mindhárom oldalról:

- Igaza van! Éljen Edita Tzinegeshvili! - Valaki skandálni kezdte, majd átvette az egész főtér:

- Agocsorján, gyere ki! Agocsorján, gyere ki!

Szása Agocsorján az ablak függönye mögé rejtőzve leselkedett és sápadtan, remegő lábakkal hallgatta a tömeg követelését. Eva Guljaskaja bögött, s kijelentette, nem hajlandó az életét kockáztatni holmi főszerkesztőért, de még Antologidze elvtársért sem, inkább a nép közé veti magát - ezzel lecsapta a ceruzáját és bösz csatakiáltással elrohant, magára hagyva a szegény, elárvult Szása Agocsorját.

Nem maradt sokáig egyedül. Váratlanul kivágódott az ajtó és négy marcona tüntető rontott be, szó nélkül felkapták, s hiába tiltakozott, cipelték le a térre, egyenesen a mikrofon elé.

- Te írtad ezt az átkozott könyvet? - szögezte mellének a kérdést a harcias Edita Tzinegeshvili.

- A *töltőtollamra* esküszöm, ártatlan vagyok! Nem mondhatom el... megtiltották...

- Az minket nem érdekel! Mondd meg, vagy...

Hogy mi lett volna, nem derült ki, mert Szása Agocsorján úgy döntött, vallani fog, elvégre nem örült meg, hogy más miatt veresse félholtra magát, annál azért több esze van még egy főszerkesztőnek is.

- A könyv felelős szerzője Jozsif Antologidze elvtárs! - vágta ki dacosan, hullámzó mellkassal.

- Úgy! Gyerünk Antologidze házához! - adta ki a parancsot az amazon lelkületű Tzinegeshvili.

A tömeg meglódult. Tíz perc alatt kiértek a gyönyörű zöldővezeti villanegyedhez, ahol a legutolsó volt a sorban Antologidze elvtárs mesébe illő dácsája. A nagy ember éppen füvet nyírt - ez volt a mániája, legszívesebben colstokkal a kezében, zsilippengével vágott volna egyenesre minden fűszálat, ha nem sajnálja hozzá a drága borotvaszappant -, egyik kezében fűnyíró ollót, a másikban tenyérnyi sült pulykacombot tartott, azt habzsolta kétpofára, szája környékén, kövér arcán csíkokban folyt szét zsír.

Amikor a tömeg előbukkant a saroknál, egyszerre döbbsen meg a tüntetők hada és az elátkozott könyv szerzője. Jozsif Antologidze először meghatódott, azt hitte, a rajongói érkeznek és kiballagott a háza elé, hogy üdvözlje őket, de szerencsétlenségére elfelejtette eldugni a pulykacombot. A nép irigyen bámulta zsírtól csillogó képét, a rég nem látott finom falatokat. Elsőként a *fűzabálók* felháborodása tört az ég felé, hogy aztán átvegyék a többiek is, és egy emberként, egy ritmusra, ütemesen kántálják:

- Le a spenóttal! Vesszen a sóska! Zabáljon zöldséget Antologidze!

Ekkor teljes szépségében előugrott Edita Tzinegeshvili, csodálatos szemei szikráztak a haragtól:

- Minek annyit papolni, elvtársak? Látjátok, ő a városi *magántörténelem legendárium*ba illő eleven, intő példája! Javaslom, vessük be az Antologidze-kertet spenóttal és sóskával, s kötelezzük őt büntetésként arra, hogy ha a magok kikelnek, szemöldökcsipesszel gyomlálja a drágalátos pázsitját. Nézzétek, mit tartok a kezemben! Zöldség magvakat! Most vásároltam a boltban, első osztályú minőség. Lesz mit ennie! - ezzel ügyesen átugrott a kerítésen és széles mozdulatokkal szanaszét szórta a rengeteg magot és a jókedvre derült nép vidám éljenzésétől kísérve a kéznél lévő slaggal mindjárt jól be is locsolta.

- Na, én meg ezt hoztam - tolakodott előre a kócos bajszerű, hosszú hajú költő, Poetashvili, kétméteres, hosszú reklámtáblát emelve a feje fölé. - Ráírtam az új jelszót, hadd gyönyörködjön benne a mi jó öreg Jozsifunk, hátha elmegy a kedve az írástól. Szögezzük ki, barátaim, itt vannak a szerszámok!

A táblán a következő szöveg állt, cifra, piros betűkkel:

- Le a spenóttal!

A város lakói összebékültek és azóta is húson élnek, ha jut, s ha meg nem haltak érelmeszesedésben.

SZULIZNI TUDNI KELL!

A termelőszövetkezet citerazenekarának tagjai - tizenkét idős parasztember - kíváncsi érdeklődéssel köszöntötték a próbára érkező ismeretlen nőt, akit a pocakos elnök terelt maga előtt, fontoskodva. A hölgy tornyos parókát viselt, lehetett vagy ötven éves, roppant hivatalos arcot vágott, és olyan volt, mint a seprűnyél, csak kissé soványabb és görbébb.

Az elnök a tőle megszokott ünnepélyességgel bejelentette:

- Na, ide figyeljenek rám, a szentségit maguknak, ne a plafont bámulják. Hoztam egy tudós vendéget Pestről, az Akadémiáról. Nem létezik olyan, amit *ez a nő* ne tudna. Azért jött, hogy megtanítsa, hogyan lehet magukból a megye - mit megye: az *ország!* - legjobb citerazenekara. Hallgassanak rá, mint az üdvöztőre, és tegyenek mindent úgy, mintha én mondanám. Meg vagyok értve? Nna! - Azzal leült, elterpeszkedett a székén, szemközt a megszeppent citerásokkal, akik ettől kezdve mukkanni sem mertek. A gondos elnök dehogy is maradt volna ki ilyen fontos eseményből.

- Kérem - állt fel a tudós asszony, és szemüvege mögül szigorúan pillantott a zenekar tagjaira -, én doktor Szerémi Szeréna vagyok, és egyebek között népzene-kutatással is foglalkozom. Mint hallották, azért jöttem, hogy önöket, népművészeket, megtanítsam, mi a népdal, melyek a népdal legfőbb ismérvei, például miben különbözik a kupolás és az ereszkedő szerkezet. Szót ejtünk a paraszti élet legfontosabb jellemzőiről is, mert ebben gyökerezik a népművészet. Foglalkozunk a gyűjtőmunka praktikus tudnivalóival, amit önök, mint potenciális adatközlők, kiválóan alkalmazhatnak saját területükön.

A citerások ebből annyit értettek, hogy majd valamiféle adatokat kell adniuk.

- Elsőként talán beszéljünk legősibb, éppen ezért a legértékesebb dalainkról. Ide soroljuk a kvintváltó, pentaton népdalanyagainkat, vagy említhetném a mixolidokat is, bár ez annyira köztudott, hogy kár a szót vesztegetni rá. Inkább az előbbire mondanék egy példát. Jó?

- Jó! - hagyták rá a citerások, jöllehet az eddigiekből egy kukkot sem értettek. Az elnök se, de neki nem is az volt a dolga: vasvilla szemekkel vigyázta a citerások minden mozdulatát.

- Tehát, nézzük, miről is van szó. Felírok a táblára egy dallamsort, elénekeljük, utána kielemezzük - mindeközben villámgyorsan titokzatos jeleket kezdett felrajzolni a falon függő táblára. - Amint látjuk, ez egy tipikusan ösi, pentaton, kvintváltó dallam, könnyű dolgunk lesz. Nosza, énekeljék velem! - és harsányan rázendített: „*Felszállott a páva...*” - Miért nem énekelnek? - fordult hátra idegesen.

- Mert nem ismerjük - felelték tisztelettudóan a citerások.

- De jóemberek!... Itt van minden hang a táblán, csak le kell olvasniuk. Ne izguljanak, a szöveg most úgyse fontos, elég, ha laláznak. No, hadd halljam ... Raj-ta!

A citerások zavartan néztek össze. Az elnök rágyújtott, ám a vendég őt sem kímélte. Rárivallt:

- Nem dohányzunk a próbateremben, ez nálam szigorúan tilos, itt, kérem, énekelnek!

Az elnök megdöbbenve oltotta el a cigarettáját. Nem volt szokva ahhoz, hogy bárki merészljen rászólni, de most jobbnak látta, ha befogja a száját.

- Nosza, próbáljuk meg még egyszer - biztatta lelkesen a zenekart az előadó, amikor valaki bátortalanul megjegyezte:

- Talán, ha elciterázná...

A tudós hölgy, mintha megcsípték volna a fenekét, halálra sértődve kapta oda a fejét:

- De kérem!... Hogy képzelik ezt? A citera, kedves népművészek, primitív hangszer, komoly muzsikussal nem veszi a kezébe, ez önöknek való, a nép egyszerű gyermekeinek, mi, képzett muzsikussal nem sokra tartjuk, de még mindig jobb, mintha egész nap a kocsmában üldögélnének és halálra innák magukat. Remélem, nem sértődtek meg, nincs is rá okuk, úgy hogy kezdjük el ismét: Raaajta! - és vidáman elkurjantotta magát.

A teremben egyre kínosabb lett a csönd, senki nem énekelt a megszállottan vezénylő-hadonászó asszonysággal, akiben ekkor szörnyű gyanú támadt.

- Kérem szépen, tisztázzunk valamit. Egyáltalán tudják, mi van felírva a táblára?

- Nem tudjuk! - válaszolták kórusban a citerások. Az elnök is kis híján elszólta magát, de szerencsére még idejében észbe kapott.

A hatás leírhatatlan volt. Dr. Szerémi Szeréna feljajdult, a szívét tapogatta, mint akit meglöttek, majd leroskadt a székre, onnan suttogta zihálva:

- Jóságos Isten... attól tartok... de meg ne bántódjanak... szóval lehetséges, hogy maguk nem tudnak *szolmizálni*?

A zenekar tagjai megsemmisülve rebegték:

- Nem tudunk... Nem is hallottuk még ezt a szót.

- De emberek! - kapott a fejéhez dr. Szerémi Szeréna. - Ez... ez skandalum. Hát hogy akarnak maguk magyar népdalt muzsikálni, ha még *szolmizálni* sem tudnak? Most mit csináljak?... - Maga elé motyogott, s néha egy-egy elmosódó mondatfoslány hallatszott: - Így lehetetlen... már Kodály is... A tiszta forrás... a nép... - közben a kezeit tördelte kétségbeesetten.

A citerások porig sújtva ültek. Halvány fogalmuk sem volt, mi bünt következett el, de hogy baj van, azt sejtették a vendég viselkedéséből, és nagyon szégyelltek magukat.

Szerencsére az elnöknek most is sikerült a helyzet magaslatára emelkednie. Lassan, vészjóslóan felállt, hatalmas pocakját megrázta... és elbődült:

- Szóval így állunk? - üvöltötte céklavörös fejjel. - Maguk még *szulizni* sem tudnak? Hát itt már mindent nekem kell tudni? Azt hiszik, majd én fogok szulizni maguk helyett? Holnap fegyelmi az egész kurva bandának! Meg vagyok értve? Mostantól kezdve itt mindenki szulizni fog, én fogom ellenőrizni. Hallgasson ide - fordult a magába omló dr. Szerémi Szerénához -, ne búsuljon, majd én elrendezek mindent, ahogy mi, művelt emberek szoktuk. Egy hét múlva úgy fognak ezek szulizni, mint a kisangyal. Maga helyett is elkapom a mogyoróikat, bízsa csak rám. Itt rend lesz, mert nálam, nincs mese, nálam *szulizni tudni kell!* Aztán a többi már a maga dolga...

ZSENI, ALULNÉZETBEN

Ifjabb Fabula József, vagy ahogy szűk családi és még szűkebb baráti körében nevezték: Jocó, ha megkérdezik tőle, miért és mikor hasonlott meg a világgal szemben, aligha tudta volna megmondani.

Gyermekekorától apja, anyja a tenyerén hordozta, s a szélről is óvták. Öt éves korában hasra esett a játszótéri homokozóban, ezért a háztartási alkalmazottat elbocsátották. Tíz éves volt, amikor az iskola udvarán, nagyszünetben, egyik osztálytársa húsz méterről fejen találta egy gumilabdával. Jocó elbőgte magát, a dobálózó fiút azonnali hatállyal a város túlsó végén lévő iskolába irányították.

Jocó tühegyes, vézna, örökösen duzzogó, berzenkedő fiatalemberré serdült, aki képtelen volt önmagához méltó barátot, vagy barátnőt találni, igaz, nem is nagyon keresett. Minden szabadidejét a szobájában töltötte, éjjel-nappal unatkozott és kereste a lét és a tudat értelmét.

A család nem ismerte az anyagi gondokat: a papa minisztériumban dolgozott, s legalább öt nagyvállalatnál volt igazgatótanácsi tag, a mama egy jónevű magánbank főosztályvezetőjeként húzott tekintélyes jövedelmet. Fiacskájuk számára az egyetemi felvételi vizsga üres formáság volt csupán, amire saját, vadonatúj Mazdájával ment, a leendő évfolyamtársak nem kis irigységére.

A bölcsészkar egyhangúsága nem kötötte le túlságosan a figyelmét, közönyösen bukdácsolt át a félévi vizsgákon, hiszen nem maszatos képű gyerekeket akart majdan tanítani - ezt különben is méltóságán alulinak tekintette -, hanem írónak készült. Írónak - ám nem közönséges, átlagos filozofnak, amilyen minden bokorban akad. Álmaiban úgy látta magát, amint enervált mollyal átveszi az irodalmi Nobel-díjat, s már azt is tudta, mit fog kezdeni a pénzzel: szétosztja a nála kevésbé tehetséges, kezdő írók között.

Húsz évesen fogott hozzá élete első nagyobb lélegzetű művéhez, aminek egyelőre csak a címe volt meg, de már az is nagyon sokat ígérően hangzott:

AZ EMBERISÉG TÖRTÉNELMI TÉVEDÉSEI ÉS AZOK MEGSZÜNTETÉSE.

Amikor megmutatta szüleinek a dölt betűkkel, vastagon aláhúzott címsort, mindketten a zsebkendőjük után kaptak, anyja zokogott a meghatottságtól, apja férfiasan kezét rázott szépreményű fiával, magához ölelte és azt mondta:

- Apád eszét és mértéktartását örökölted, Jocóka, büszke vagyok rád! Ideje, hogy új kocsit válassz magadnak. Ilyen tehetség nem járhat két éves öreg csotrogánnyal. Vegyél egy Mercedest!

Jocó - afféle előtanulmányként - kisebb elbeszélést szándékozott megjelentetni. Ez nem az ő ötlete volt, sőt kifejezetten sértette önérzetét, hogy nem azonnal egy háromkötetes trilógiára buzdítják, de nem volt mit tennie: a család barátja, Hunszegi Aurél költő és egy - Jocó apai nagybácsikája tulajdonában lévő - művészeti folyóirat főszerkesztője adta a tanácsot és irodalmi kérdésekben az ő szava megfellebbezhetetlen volt a Fabula család szemében, feltéve, hogy az drágalátos fiacskájuk javát szolgálta.

- Írj valami olyasmiről, amiről eddig soha senki - ajánlotta az idős költő és mindjárt útmutatással is szolgált. - Foglalkozz például a mai ifjúság helyzetével, körülményeivel, írd örömeiről és gondjairól, vizsgáld meg, mi érdekli a korosztályodat leginkább, s miként lehetne

bevonni őket még jobban a közéletbe. Gyönyörű, hálás téma! Először okvetlenül készíts vázlatot. Ha nehézségeid adódnának, szólj, örömmel segítek...

Jocó az utolsó mondatot nagyvonalúan elengedte a füle mellett: még hogy nehézségei!... Nevetséges!

Miután kénytelen-kelletlen elfogadta a témajavaslatot, nekiállt anyagot gyűjteni a novellához. E célból beszélgetést kezdeményezett néhány évfolyamtársával, akikről feltételezhető volt, hogy képesek megközelítően értelmes, használható válaszokat adni.

Elsőként egy jelentéktelen külsejű, szolid arcú fiút szólított meg, Láposi Lajost.

- Hát nem könnyű most egyetemistának lenni, annyi szent - mondta Láposi, amikor Jocó előadta, mi járatban van. - Én például úgy oldom meg, hogy délutánoként középiskolásokat tanítok matekra, angolra, németre, este, vagy éjszaka vagonkirakást vállallok. Apámat leszázalékolták, anyám pedagógus, nem várhatom el, hogy ők fizessék helyettem a drága tandíját. Nem is volna miből.

A következő beszélgetőtárs egy harmadéves, vidéki lány volt, akinek derékig érő hosszú szőke haja, értelmesen világító kék szeme, nyúlánk termete általános feltűnést keltett. Mellesleg az egyetem kosárlabda-csapatának erősségeként emlegették.

- Ritkán járok haza, mert drága az utazás - mesélte -, pedig az öregeimre ráférne, hogy segítsék nekik. A kishúgom csípőficammal született, gyakorlatilag mozgásképtelen. Most minden filléremet, amit keresek, félrerakom, hogy egy tolókocsit vehessek a számára - ezzel faképnél hagyta a csalódott Fabula Jocót, aki megállapította, hogy ilyen buta falusi libával lehetetlenség komoly dolgokról értekezni.

A harmadik beszélgetésnél több szerencséje volt. Egyszerre hárman is vállalkoztak arra, hogy riportalanyai legyenek, két fiú és egy tupírozott frizurájú, divatosan öltözködő leány, valamennyien fővárosiak. A lány folyamatosan, nyitott szájjal rágózott és olyan élvezetesen, kacéran viselkedett, hogy Jocónak melege lett.

- Tényleg írni fogsz rólam? - lelkesedett hangos csámcsogások közepette a lány. - Tök buli!

-- Nem rólad, hanem általában az egyetemistákról - hűtötte le Jocó. - Szeretnék minél átfogóbb képet festeni a mai ifjúságról. Alulnézetből.

- Mi vagy te, szociológus? - ugratta a másodéves Körös Feró, egy hírneves rockzenekar basszusgitárosa. - Ilyen dilikkel pocskékolod az idődet, ahelyett, hogy lejárnál a klubunkba?

- Amúgy jól vagy? - vigyorgott Sajó Karesz, a Sajó & Sajó utazási iroda tulajdonosának egy szem gyermeke. - Apuskám, ha nem tudod mivel eltölteni az estéidet, csak szólj nekem, én szervezek neked oltári szociális programokat. Csajok, pia, fű, tabletták, amit akarsz. Hozzá baromi dögös kégli!

- Nem, köszönöm, megvan a magam bandája - hazudta Jocó, csak hogy szabaduljon tőlük. - Majd egyszer összejövünk. Oké?

- Oké, haver, de ne csórokat hozzál! Öt rongy a beugró! Világos? S ami még hozzájön.

Jocónak sikerült megszerveznie egy tartalmasnak ígérkező beszélgetést Kalotai Árpáddal, a fiatal adjunktussal. A találkozóra az egyetem presszójában került sor, s már az elején majdnem összeeszkedtek.

- Nagyon dicséretes, hogy ilyen témán dolgozik - kezdte Kalotai. - Az új autójából ítélve aligha lehetnek megélhetési problémái, éppen ezért megkapó, hogy figyelemmel kíséri a nehezebb sorban élő diáktársai helyzetét. Ez mindenképpen a javára szól.

Ha Jocónak van magához való esze, itt sürgősen abbahagyja a beszélgetést, de ő minden áron el akarta kápráztatni az ostoba adjunktust.

- Én író vagyok, tanár úr! Az egyéni problémák nem érdekelnek.

Kalotai jól megnézte magának a fiatalembert, aztán csöndesen elmosolyodott.

- Ó, bocsásson meg, kolléga, ezt nem tudhattam. Így persze egészen másként fest a dolog! Gratulálok! És milyen munkái jelentek meg idáig?

- Izé... szóval... egyelőre még semmi, de már készül. Először meg kell ismernem az élet minden oldalát, s a legegyszerűbb, ha megkérdezem azokat, akik más körülmények között élnek, mint én.

- Hát ez is egy lehetőség.... - vágott fanyar képet Kalotai. - Éppenséggel el tudnék képzelni más módot is ahhoz, hogy tapasztalatokat szerezzen az élet sűrűjéből. Engem például, így ránézésre, hová sorol? Könnyítésül elárulom, hogy a feleségem is tanít, van két gyermekünk. Nos? Mi a véleménye?

Jocó vállat vont. Dühítette, hogy őt kérdezik, ahelyett, hogy a másik válaszolna. Elvégre ki az író kettőjük közül? De hiába, nem mondhatott ellent az adjunktusnak.

- Gondolom... - kezdte óvatosan, mivel nem akart hízelgőnek látszani -, valamelyik külső kerület zöldövezetében három-négy szobás, kertes ház, viszonylag kisméretű úszómedencével, két autó, elvégre a feleségének is kell valamivel járnia. Egyébként hallottam, hogy a pedagógusokat nem fizetik valami fényesen, már elnézést...

- Ne folytassa, Fabula, magának halvány lila gőze sincs a valóságról, maga nem hallott semmit, csak amit az apukája jónak lát néhanapján az orrára kötni. Szerintem újságot sem olvas. Az egészből annyi igaz, hogy a pedagógusokat rosszul fizetik. Egyébként hetedik emeleti másfél szobás lakásban lakunk, Újpalotán, autónk nincs, nem is tudnánk fenntartani, úszómedencét utoljára két éve láttam közeli. Eddig fél tucat tudományos publikációval jelentkeztem, de azért írónak nem merném nevezni magam. Kíváncsi még valamire?

- Nem, köszönöm... - dadogta Jocó zavartan. Nagyon kínosan érezte magát, mert rájött, hogy az adjunktus nyilvánvalóan hazudik. Szándékosan vezeti félre, hogy megnehezítse számára az anyaggyűjtést. Az első két riportalany is azért sajnáltatta magát, hogy kölcsönt vasaljon ki tőle, de nem akarták rögtön az első alkalommal lerohanni. Igen, erre figyelmeztette a papa. Lám, milyen igaza volt!

Megértette, hogy csak fölöslegesen pazarolja az idejét, úgysem őszinték az emberek. Sokkal egyszerűbb, ha korábbi olvasmányaiból merít, s azonnal beleveti magát a munkába.

Még aznap este elkérte apja írógépét.

- Miért nem használod a szövegszerkesztőt? Már két éve, hogy megkaptad a komputert.

- Mert nem értek hozzá, papa. Csak a játékokat mutattad meg.

- Jó, legközelebb, ha lesz időm, elmagyarázom. Vagy még jobb, ha elküldöm egyik emberemet, tudod, az az igazság, hogy ez a masina kissé nekem is magas. De neked okvetlenül muszáj megtanulnod. Tiéd a jövő!

- Tehát már a papa is ellenem van! - szögezte le magában keserűen Jocó. - Bezzeg, neki nem fülk hozzá a foga, de tőlem elvárna, hogy ilyen hiábavalóságra vesztegessen az írásra szánt értékes időmet, holott lám, ő is egész jól elvan nélküle. Na nem, erről szó sem lehet.

Papírt fűzött a gépbe és két ujjal, ahogy az apjától látta, leírta élete első novellája címét:

DIÁKÉLET ALULNÉZETBEN

Írta: ifjú Fabula József író

Valósággal meghatódott, ahogy a neve mögött ott látta mosolyogni a szót: *író*. Annyira megtetszett neki, hogy egy egész oldalt telepötyögött, azzal, hogy *Fabula József író... író... író... író... író...* Egy pillanatig eltűnődött, hogy vajon nem hosszú í-vel kell-e az „írót” írni, de aztán hagyta a fenébe: ez most lényegtelen apróság! Majd a szerkesztőségben kijavítják, ha tévedett.

Később, megelégedve a játszadozással, belekezdett a komoly munkába. Mindenek előtt vázlatot kell készítenie - emlékezett Hunszegi Aurél költő szavaira.

Nos, akkor jöjjön a vázlat!

Jó, jó, de *hogyan* kell vázlatot készíteni? Írja le előre, mit kíván elbeszélni? Ez marhaság! Szedje rendszerbe, sorolja fel a szereplőket, a cselekményt? De hiszen még nincsenek is szereplők, ami pedig a történetet illeti, egyelőre fogalma sincs, miről fog szólni a novella.

Nincs mese, látta be keserű szájjal, kénytelen lesz segítséget kérni. Bekopogtatott apja dolgozószobájába. Ha valaki, hát ő biztos tudja, miként kell vázlatot csinálni.

- Ne haragudj, papa, elmondanád, hogy néz ki egy irodalmi vázlat?

- Hogy izé... hogy irodalmi... Miről van szó? Most ne, fiacskám!... Nem látod, hogy dolgozom? Ha valamit nem értesz, kérdezd meg anyádat.

A mamánál még lehangolóbb eredménnyel járt. Vendégei voltak, három barátnővel cseverészek vidáman, előttük vodka és gin, kezükben römikártya, izgalmas kanasztapartit folytattak.

- Megörültél, kisfiam, ilyenkor zavarasz? Menj apádhoz, majd ő segít. Miről van szó?

- A vázlatom... - dadogta a fiú. Szégyellte a nők előtt kérdezősködni. Elvégre nem gyerek már!

- A holmiaidat ott találod az emeleten, a régi gyerekszobádban. Most akarsz rajzolni, este?

- Nem, mama, nem erről van szó... - A barátnők bűbajos mosollyal nézték lángvörös arcát.

- Akkor jó. Pá, drágám, nem tartóztatlak tovább. Menjél a szobádba vázlatozni.

Jocó elkullogott. Minek ez a rohadt vázlat? - lázadozott. Nem lehetne egyszerűen elkezdni a történetet? Na persze, ha volna történet! Legalább ebben segíthetnének a szülei. Kénytelen lesz mégis Hunszegi Aurél bácsihoz fordulni, pedig ki nem állhatta az öreget.

A költő idegesen fogadta a telefonhívást.

- Aurél bácsi, hogyan kell vázlatot csinálni?

- Miféle vázlatot?

- Hát... a novellához. Azt tetszett mondani, hogy először a vázlat... hogy okvetlenül...

- Ezt mondtam volna?... - Hunszegi hangjából kiérződött a türelmetlenség. - Tudod, édes fiam, ez nem ilyen egyszerű, hogy csak úgy telefonban elmagyarázzam. Mellesleg, miért ragaszkodsz a vázlathoz? Vannak írók, akik soha nem készítenek vázlatot. Azt javaslom, ne sokat vacakolj, hanem kezdj el írni, aztán majd kilyukadsz valahová.

Jocó nem tehetett mást, visszaült az írógéphez és maga elé bámult. Próbálta elképzelni, milyen a *diákélet alulnézetben*, de nem jutott eszébe az égvilágon semmi. Talán a felvételi vizsgákkal indíthatna, hiszen ott kezdődik minden, leszámítva a gimnáziumi éveket, de azokban nincs semmi érdekes.

Hogy is volt? Új papírt fűzött a gépbe és igyekezett maga elé idézni a napot, amikor ő volt felvételin. Úgy van, ez jó lesz. Persze, első szám, harmadik személyben kell szerepelnie.

„József leállította elegáns Mazdáját az egyetem parkolójában és kiszállt a kocsiból...”

Az utolsó két szót kihúzta: hát persze, hogy kiszállt, ha a kocsiban marad, sosem jut be az épületbe.

„...parkolójában. Magához vette táskáját, benne az összes jegyzetét...”

Ez is hülyeség! Még szép, hogy nem rakodott ki az ülésre. *„Magához vette a táskáját”* - és kész.

- *„Táskáját hóna alá szorítva, belépett a nagy ajtón, körülötte lámpalázas fiatalok nyüzsögtek. Táskáját...”* - Hoppá, már harmadszor szerepel közel egymáshoz a *„táskáját”* szó, vigyázni kell, mert szóismétlés. Emlékezett rá, hogy erről tanultak hajdanán a gimnáziumban - de kit izgatott ez akkor! Legyen helyette, mondjuk... mi van hasonló kifejezés?... *Holmi!* Nagyszerű! De mit is akart azzal a harmadik táskával? Nem számít, menjünk tovább...

Észre sem vette, hogy már éjfélre jár, de még mindig csak 2-3 sort sikerült nagy keservesen kiizzadnia. Némileg megcsappant önbizalommal állapította meg, hogy az írónak lenni nem is olyan könnyű mesterség, amíg bele nem tanul az ember. No de nem is kell egyetlen estén megírnia a teljes 25 oldalt. Hogy miért pont 25-öt? Talán, mert felütött egy könyvet - a címét meg se nézte - és az abban talált novella véletlenül éppen ennyi volt. Nyilvánvaló, hogy akkor ő sem adhatja alább.

Hetek teltek el így.

Fabula Jocó, ha lehet, még jobban lesoványodott, szemei megkarikásodtak és szívből megutálta az írói pályát. Nem lehetne inkább elméleti fizikus, mint Einstein? Majd a papa segít, vigasztalta magát - csak hogy Hunszegi Aurél állandóan rágta a fülét és szülei szétkürtölték a társaságban, hogy a fiacskájukból író lett, hamarosan megjelenik egy nagyszabású műve, ami minden bizonnyal korszakalkotó értékű lesz, sziporkázóan tehetséges a fiú, ők valósággal sajnálják, és a szívük szakad érte, amint az alkotás súlya alatt már-már összeroppan, de aztán bátran felszegi a fejét és ír tovább.

Hunszegi mindenáron látni akarta a készülő művet. Jocó meg is mutatta volna boldogan - csak hogy nem volt mit! Azt az öt-hat oldalnyi agyonjavított lapot mégse adhatta a költő kezébe. Helyette titokzatos arcot vágott, sejtelmesen mosolygott, s csak annyit mondott.

- Alakul, alakul! Sokakat fog meglepetés érni, ha elkészül!

A mama könnyezve csókolta fia arca mellett a levegőt, apja pezsgőt bontott.

- Igyál! - dörögte acélosan - Egy írónak innia kell, hogy ihletet szerezzen! Nesze, itt van ez a pár forint, menj mulatni, gyűjts élményt, merülj le az éjszakába - és egy marék ötezrest dugott a fia zsebébe. Hunszegi Aurél nem szólt semmit.

Időközben Jocó külsejében további jelentős átalakulás következett be. Haját loboncosra növesztette és zsírosan, korpásan omlott keskeny vállaira, nem borotválkozott, öltözéke még a divatosnál is elhanyagoltabban lötyögött vézna testén. Az egyetemre ritkán járt be, csak ha elkerülhetetlen volt, modora kimért lett és elutasító. Sokan ezt érdekesnek találták és igyekez-

tek a közelébe férközni, különösen a lányok, de ő elhárította az átlátszó, célratörő közeledéseket. Gondterhelt arccal olyanokat mondott, hogy „*túlságosan sok felelősség nehezedik rám*”... „*Még meg kell oldanom a társadalom problémáit*...”- és hasonló ökörségeket. Volt aki komolyan is vette.

Azért lassan körvonalazódni kezdett a novella. Egy fiatalemberről szólt, aki nagy terveket szövöget - hogy miket, az nem derült ki az írásból - és ezen tépelődött oldalakon át. Megjelent a történetben egy különös, álomból és valóságból fel-felbukkanó lány is, hol tűzvörös, hol meg ébenfekete hajjal, attól függően, milyen hangulatban volt éppen a szerző. Ha jókedve volt, a lányt hosszú, aranszőke hajkoronával ábrázolta és bölcsességeket mondott, dicsérte a nagyreményű ifjút, ódákat zengve tehetségéről és hősie kitartásáról. Ennél több szerepe nem is volt, még nevet sem adott neki, egyszerűen csak „*a lány*”-nak nevezte mindvégig.

S egy szép napon pontot tett a nagy mű végére.

Szüleinek bejelentette, hogy hamarosan bemutatja nekik korszakos munkáját, de előtte szükségesnek tartja hozzáértővel is konzultálni, éppen ezért szeretné elolvasatni Hunszegi Auréllal, hátha akad egy-két apróság, amin javítani kell. Állítólag a legnagyobbakkal is előfordul, hogy itt-ott belepiskálgnak a kész alkotásba, miért ne tehetné meg ő is, már csak a tradíciók iránti tiszteletből is.

Hunszegi a lakásán fogadta a végsőig elcsigázott, mosdatlan, enyhén bűzlő, torzonborz szakállú írójelöltet. Jocó ernyedten leereszkedett a fotelba, kirakta a kéziratot maga elé, s csak annyit mondott kimerülten.

- Tessék. Elkészültem. Azt hiszem, ilyet még nem olvasott a világ.

A költő gyanakodva vette kézbe a gyűrött, dupla sortávolsággal írott, összevissza javítgatott lapokat. Már a címnél összeráncolta a homlokát. Aztán eszébe jutott a magas fizetése, erőt vett magán és sóhajtva olvasni kezdett.

Az első néhány sornál még úgy-ahogy türtőztette magát, de amikor odaért, hogy „*a fiú szenvedélyesen eltolta magától a lányt és a fülébe ordította: az élet vajúdik!... És buzgó unokákat ellik!*” - Hunszegi elsápadt. Főszerkesztőként eléggé megedződött, de ez már neki is sok volt. Hogy fog ő Jocó helyett valódi novellát faragni ebből a zagyvaságból? Mert hogy így nem lehet kiadni, az nyilvánvaló, ugyanakkor azt is tudta, ha visszautasítja, az apával és a tulajdonos nagybácsival gyűlik meg a baja, attól pedig az ég őrizzen, akkor már inkább jöjjenek a kritikusok.

Köhintett kettőt és nagyon felelősségteljes arcot vágva, azt mondta.

- Kérlek, beszéljünk, mint férfi a férfival, vagy ha úgy tetszik, író az íróval. Ez a munka túlságosan értékes ahhoz, hogy itt és most felületesen átfussak rajta, mint egy közönséges, rossz krimin. Ehhez elmélyülés kell, csönd és teljes koncentráció. Ezért szeretném, ha itt hagynád néhány napra.

- Ha muszáj... - nyelt csalódottan Jocó. Arra számított, hogy Aurél bácsi a nyakába borul és zokogva ismeri el, hogy minden idők legragyogóbb remekművét tartja a kezében. Mit akar ezen elmélyedni? Egy ilyen mű már első pillantásra magával kell, hogy ragadja értő olvasóját. Na persze, az öregek maradiak, imádnak fontoskodni, leragadtak a saját megszokott, langyos posványaikban. Sértődöttségét alig leplezve állt fel és emelt fővel, köszönés nélkül kivonult Hunszegi szobájából.

Hunszegi Aurél piros ceruzát vett a kezébe és elkezdte aláhuzigálni a felhasználható részeket, de úgyszólván csak az írásjelek maradtak meg az eredetiből.

Egyszerűbbnek látszott, ha előről veszi az egészet. A címmel kezdte: a *Diákélet alulnézetben* helyett beírta: *Diákszerelem*, de később ezt is kihúzta, mivel kiderült, szó sincs semmiféle szerelemről, a főhős önnön nyavalygásával van elfoglalva, a lány szerepeltetése csupán ürügy ahhoz, hogy idétlen vívódásait fitogtassa. Lerövidítette a címet *Diákok*-ra. Még ez is soknak tűnt, mert a főszereplő egyetemistaként volt ugyan ábrázolva, de magáról a diákság problémáiról egy árva szó sem esett.

- Mit akart ez a szerencsétlen elmondani? - káromkodott Hunszegi.

Fogta magát és leírta: *Egy fiatalember gondolatai*. Lesz, ami lesz!

Innentől kezdve már könnyebb dolga volt. Hosszasan elmélkedett azon, mennyi egymásnak ellentmondó benyomás éri a mai huszonéveseket, s ez mekkora káoszt idéz elő a gondolkodó ifjú fejekben. Hiába keresnek világos, egyértelmű válaszokat a kérdéseikre, az őket körülvevő élet maga is zavaros, összefüggéstelen, nem csoda hát, ha következtetéseik zaklatottá, a valóságtól elrugaszkodóvá válnak:

- „...amiként a mellékelt példa is igazolja...”

Ide beiktatott egy rövid szakaszt Jocó zagyva szövegéből, majd ismét a saját gondolataival folytatta. Ezt követte egy újabb Fabula-idézet. Így haladt oldalról-oldalra, s már maga is élvezte a munkát.

Az új szerzemény nyomokban sem emlékeztetett az eredetire, s inkább tanulmánynak hatott, mint novellának, de annyi baj legyen, gondolta. Sokkal nehezebb lesz elfogadtatni a szerzővel, hogy ilyen mértékben megváltoztatta a művét.

A novella megjelenésének napján Hunszegi bejelentkezett a Fabula családnál, azzal, hogy szeretne a család nyilvánossága előtt gratulálni az ifjú szerzőnek, s egyben fel is olvasná a művet.

Fabuláné a nevezetes alkalomra meghívta legkedvesebb irigyeit, a barátnőket, és a férj is odarendelte mindazokat, akikről tudhatta, hogy megfelelő módon hajlandók értékelni zseniális fiacskája érdemeit. Mintegy ötvenen várták türelmetlenül a szellemi élményt követő díszvacsorát.

Jocó volt az egyetlen, aki nyugodtan készült Hunszegi szereplésére. Csupán azt sajnálta, hogy nem készített másodpéldányt a kéziratról, így emlékezetből lesz kénytelen összehasonlítani a saját szavait az esetleges változtatásokkal, de bízott kiváló memóriájában.

Mert nézzük csak... hogy is kezdődött? Hm... Mi volt a címe? No persze, egyszer leírta, aztán többé nem volt vele dolga, azért nem emlékezhet rá. A diákélet...? Igen, mintha valami ilyesmi lett volna. Mindegy, úgyis meghallja, amikor a felolvasás elkezdődik.

Hunszegi Aurél felhajtott egy dupla adag konyakot, aztán rázendített:

- Hölgyeim és uraim, irodalomtörténeti pillanatnak lesznek tanúi, egy különlegesen tehetséges író első jelentkezését hallhatják az én szerény és méltatlan tolmácsolásomban. Fiatal barátom és író-pályatársam megtisztelt azzal, hogy rám bízta sorsindító művét, oly célból, hogy a szokásos és elvárható kezdeti bizonytalanságokat kiszűrjem, s ha kell, erőteljesebbé tegyem jelzőit. Nem voltam kíméletes: az igazi tehetséggel szemben többszörösen is keményebbnek kell lennünk, mint a középserűekkel - de hiába mocorgott bennem a szigorú és könyörtelen bíráló, nem találtam hibát. Kérem, hallgassák illő figyelemmel ifjabb Fabula József író szellemi gyermekét, melynek címe: *Egy fiatalember gondolatai*.

Jocó hüledezve hallgatta Hunszegi bevezetőjét.

Ennyire jót írt volna? A cím újszerűségén meglepődött, de nem túlságosan. Bizonyára tervezte, hogy a diákélettel is foglalkozik majd, aztán valahogy megfeledezhetett róla. Igen, rémlik valami...!

Hunszegi hatásos felolvasó volt, az a fajta, aki a tőzsdei hírekből is képes drámát csinálni. Időnként félszeggel az ifjabb Fabulára sandított, vajon észreveszi-e, hogy egy merőben más témát, az övétől homlokegyenest eltérő szavakat és stílust hall, aztán megnyugodott. Nem hogy Jocó, de a hallgatóság sem ismerte fel Hunszegi agyoncsépett, bonyolult szóvirágait - hiszen tőle sem olvastak egy sort sem. Az az igazság, hogy soha nem olvastak semmit a tőzsdei híreken és a társasági pletykarovaton kívül

Jocó lehunyta szemmel ült, arcán önelégült mosoly derengett, fejét hátrahajtotta. Egy árva kukkot sem értett a szövegből, csupán a nevét hallotta ki, minden más elmosódottan kóválygott körülötte a levegőben. Elegáns kifejezések, sosem hallott idegen szavak halmozódtak egymásra, amitől roppant magas színvonalúnak hatott az egész. A jelenlévők között elvéve sem akadt, aki akár csak megközelítően sejtette volna, miről szól a felolvasás, s hogy mitől novella, hiszen cselekmény egy szál nem sok, annyi nem volt, a szereplők, melyeket Jocó olyan verejtékes iparkodással teremtett, kivétel nélkül eltűntek, maga a főhős és „a lány” is csak nyomokban jelent meg. Ködös filozofálás, semmitmondó frázisok végeérhetetlen szövevénye áradt a felolvasó szájából megállás nélkül, és Hunszegi, élvezve saját hangját s az áhítatos csöndet, csak mondta, mondta, mondta... Pontosan 25 oldalon keresztül.

Amikor végzett, a hallgatóság főbekólintva, dermedten meredt rá.

Legjobban a fiatal szerző volt megdöbbenve. A felolvasás izgalmának hatására, a megindultságtól félájultan egyre csak azt hajtogatta: *Ezt én írtam? Nagy ég! Mekkora tehetség vagyok!* - és sírva fakadt.

Kitört a vastaps, a vendégek egymást lökdösve tolongtak az ifjú Fabula körül, a kezét szorongatták, a hátát ütögették, egy kövér hölgy olyan erőteljes, cuppanós pusztit nyomott a képére, hogy kis híján hanyatt esett. Jocó öntudatos méltósággal, magától értetődő természetességgel viselte a siker megpróbáltatásait, lanyha beletörődéssel fogadta a gratulációkat, finoman éreztetve, hogy mindez kijár neki. Apja magához ölelte fiát, szólni képtelen volt, annál hangosabban sikongatott a boldog mama.

- Most értem meg, milyen sokat jelentett, hogy annyit foglalkoztunk veled, drágám!

Hunszegi félrevonta a diadalittas szerzőt és halkán megkérdezte:

- Nos? Elégedett vagy?

- Igen! - bólintott Jocó kegyesen. - Nagyon szépen olvastál, Aurél bácsi. Köszönöm!

- Ennyi az összes mondanivalód? Más nem tűnt fel?

- Nem értem... - csodálkozott a fiú. - Minek kellett volna feltűnnie?

- Nos, a szöveg... Helyenként kissé eltértem az eredetitől.

- Nem probléma - legyintett nagylelkűen a szerző. - Majd kihúzgáljuk a nem odaillőket.

- Tálalva van! - jelentette a fogadott pincér, és a vendégsereg átvonult az ebédlőbe, elfogyasztani a jól megérdemelt díszvacsorát. Az asztalfőn az ünnepelt ült, jobbán a büszke apa feszített, baloldalt a mama villogtatta ékszereit.

- Hol van Aurél bácsi? - kérdezte Jocó. - Nem látom az asztalnál.

Az egyik pincér válaszolt:

- Hunszegi úr elnézésüket kéri, nem érzi jól magát. Mint mondta, valami *megfeküdte a gyomrát* és nem akarja feszélyezni a tisztelt társaságot. Engem bízott meg, hogy mentsem ki őt az ünnepelnél.

- Szerintem az irigység ártott meg neki - vont vállat az ifjú Fabula. - Annyi baj legyen! Az ő szerepének amúgy is vége van. Néha már zavar, hogy olyan mindentudónak hiszi magát. Kérlek, papa, vegyél nekem egy saját lapot, ahol kizárólagosan az én műveim jelennek meg. Nem tűnt fel neked, mennyire irigykedik rám az öregúr? Hiába, ezek az idős, kiégett írók az örökös szakmai féltékenykedésükkel!... Lassan már az idegeimre mennek!... - és kezébe vette a folyóiratot, hogy még egyszer elolvassa a novelláját, mert egyre jobban tetszett neki.

Kár, hogy nem tudta, miről szól.

-&-